

WWW.1212.MN СТАТИСТИКИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН НЭГДСЭН САН

Статистик

Мэдээ, мэдээлэл

Номын сан

Мэдлэгээ шалгах
ТОГЛООМ

Валютын ханш

аппликейшнаас

СТАТИСТИКИЙН мэдээллээ аваарай

Data lab

төсвийн судалгааны
микро корпорацийн сан

Social network

www.facebook.com/StatisticMongolia/

www.twitter.com/statistic_mn

Лавлах утас

1900-1212

Цахим шуудан

information@nso.mn

Гарчиг

	Ерөнхий тэмдэглэл	3
	Аргачлалын тайлбар	4
	1 Хөдөлмөр эрхлэлт	5-8
	2 Нийгмийн даатгал, халамж	9-12
	3 Хүн ам, эрүүл мэнд	13-24
	4 Гэмт хэрэг	25-28
	5 Төсөв, санхүү, банк	29-34
	6 Үнэ	35-39
	7 Гааль, гадаад худалдаа	40-42
	8 Аж үйлдвэр	43-47
	9 Бусад	48-53

Ерөнхий тэмдэглэл:

I. Товчилсон тэмдэглэгээ:

ХАА	Хөдөө аж ахуй
Г.Х	Гэмт хэрэг
АҮ	Аж үйлдвэр
ОЖД	Олон жилийн дундаж
Х.Н	Хэмжих нэгж
Төл	Төлөвлөгөө
Гүйц	Гүйцэтгэл
Т.Х	Тээврийн хэрэгсэл
ШША	Шүүхийн шинжилгээний алба
НДШ	Нийгмийн даатгалын шимтгэл

II. Саруудыг ромбо тоогоор тэмдэглэв. (I, II, III, IV, V, VI ...г.м)

III. Тухайн сарыг оруулсан жилийн эхнээс өсөн нэмэгдэх дүнг харуулахдаа I-IV, I-XI зэргээр илэрхийлэв

IV. Дараах тэмдэглэлийг ашиглав:

...	Мэдээлэл байхгүй
X	Бүтцийн өөрчлөлт
0.0	Маш бага тоо
+, -	Зөрүү
-	Гүйцэтгэл байхгүй
*	Дахин

V. Орон дэвшүүлэлтээс хамаарч зарим үзүүлэлтийн нийлбэр нь дүнтэйгээ, бүтцийг хувиар илэрхийлэхэд 100.0 хувиас бага зэрэг зөрүүтэй байж болно.

АРГАЧЛАЛЫН ТАЙЛБАР

Төсөв: Аймгийн төсвийн орлого зарлага нь төвлөрсөн төсвийн болон орон нутгийн төсвийн орлого, зарлагаас бүрдэнэ.

Зээл: Гэрээний дагуу олгосон мөнгөн хөрөнгийн төлбөрийг үүрэг гүйцэтгэгчээс шаардах эрх үүсгэж байгаа санхүүгийн хөрөнгийг хэлнэ.

Ажилгүйчүүд: Ажилгүйчүүдийн тоонд олон улсын стандарт ангиллын дагуу Монгол улсын хуулиар зөвшөөрөгдсөн хөдөлмөрлөх насны, хөдөлмөр эрхлэх чадвартай, цалин хөлстэй ажил болон хувиараа хөдөлмөр эрхэлдэггүй, тухайн үед ажиллахад бэлэн, цалин хөлстэй ажил идэвхтэй эрж, хайж байгаа хөдөлмөр эрхлэлтийн албанд бүртгүүлсэн хүмүүс орно.

Үнэ: Аймгийн төвийн захад борлогдож байгаа болон хөдөө аж ахуйн гаралтай хүнсний бүтээгдэхүүний зах зээлийн дундаж үнийг харуулна.

Хэрэглээний үнийн индекс: Өрх орлогоороо өөрсдийн хэрэгцээнд худалдан авсан, үйлчлүүлсэн хамгийн чухал эн тэргүүний нийтлэг хэрэгцээтэй бараа, үйлчилгээний үнийн өөрчлөлтийг тэдгээрийн хэрэглээний зардалд эзлэх хувиар жигнэсэн дундаж юм.

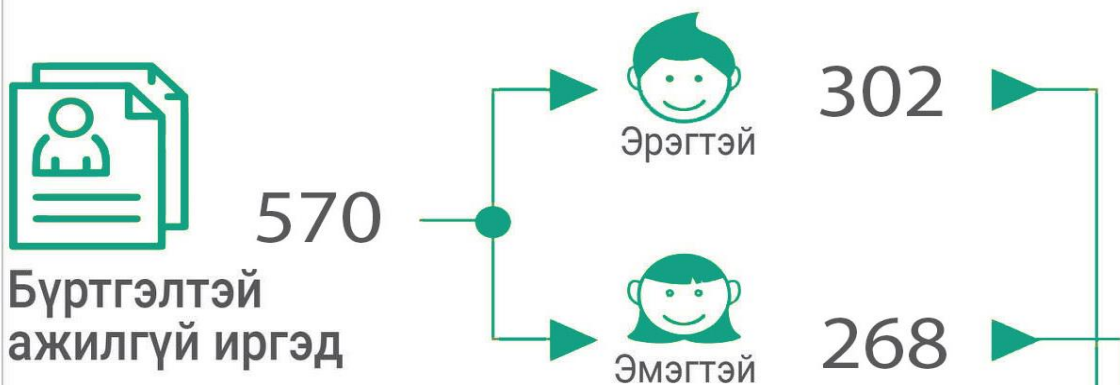
Гэмт хэрэг: Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэгт бусдыг амиа хорлоход хүргэх, иргэдийн эрх чөлөө, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг болон хүнийг санаатай алах, болгоомжгүй алах хэргийг, хүүхэд гэр бүл нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэгт хүчингийн хэргийг оруулав.

Аж үйлдвэр: Аж ахуйн нэгжүүдийг эдийн засгийн үйл ажиллагаагаар ангилахдаа НҮБ-ын эдийн засгийн үйл ажиллагааны Олон улсын стандарт ангиллыг мөрдөж байна. Үйлдвэрийн борлуулсан бүтээгдэхүүн нь аж ахуйн нэгж, байгууллагын тайлангийн хугацаанд худалдсан буюу гадагш гүйцэтгэсэн ажил үйлчилгээний хэмжээ юм. Аж үйлдвэрийн нийт бүтээгдэхүүний өсөлтийг тооцоход нэр төрлийн бүтээгдэхүүнийг 2016 оны зэрэгцүүлэх үнээр үнэлж тодорхойлсон болно. Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн биет хэмжээг харуулна.

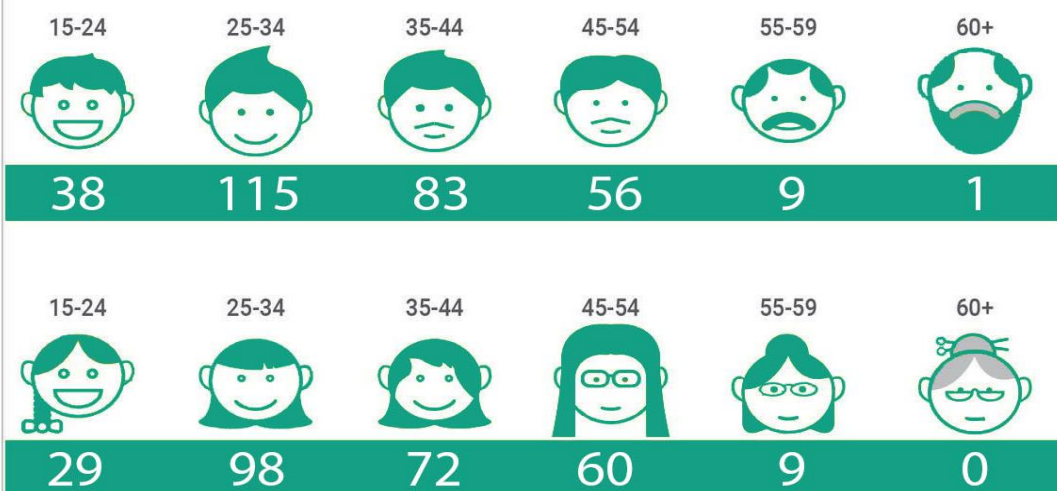

1 ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ

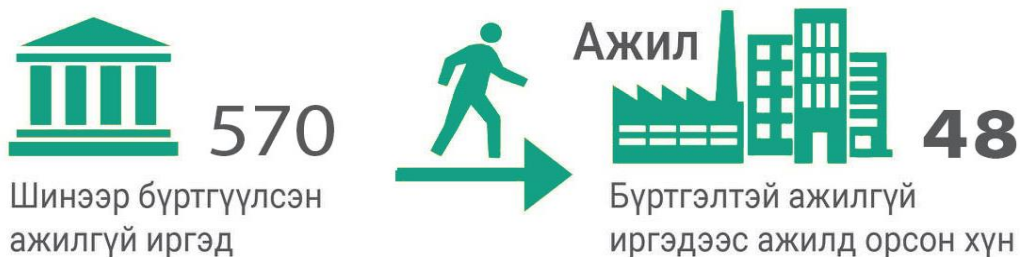
ӨСГӨӨН
АЖИЛ
ТӨР
ХӨДӨЛМӨР
ЭРХЛЭЛТ

Насны бүлгээр

Хөдөлмөр эрхлэлтийн байгууллагад шинээр бүртгүүлсэн, ажилд зуучлагдан орсон иргэд

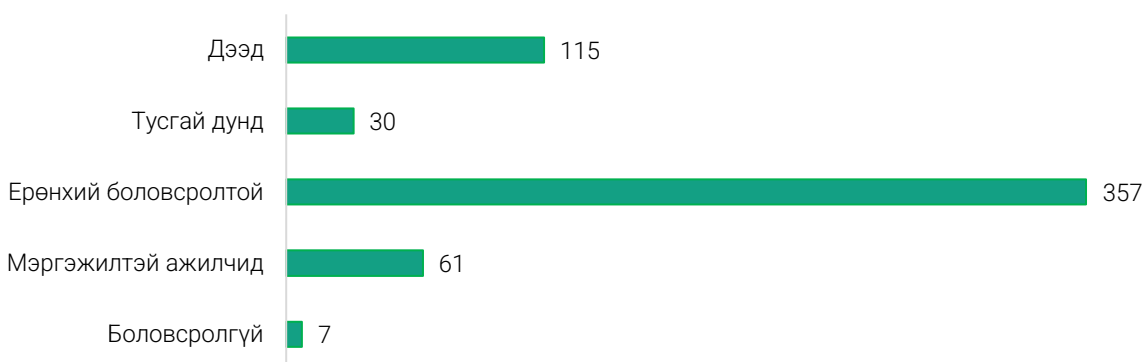
1.1 Хөдөлмөр эрхлэлт, ажилгүйчүүд

2022 оны 7 дугаар сард бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн тоо 570 болсон нь өмнөх оны мөн үеэс 61 (9.7%) хүнээр, өмнөх сараас 105 (15.6%) хүнээр тус тус буурсан байна. Нийт бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн 268 (47.0%) нь эмэгтэйчүүд байна. Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн 62.6 хувийг ерөнхий боловсролтой, 20.2 хувийг дээд боловсролтой, 10.7 хувийг мэргэжилтэй ажилчид, 5.3 хувийг тусгай дунд боловсролтой, 1.2 хувийг боловсролгүй хүмүүс эзэлж байна. Нийт бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн 213 (37.4%) нь 25-34 насныхан, 155 (27.2%) нь 35-44 насныхан, 116 (20.3%) нь 45-54 насныхан, 67 (11.8%) нь 15-24 насныхан, 18 (3.1%) нь 55-59 насныхан, 1 (0.2%) нь 60 ба түүнээс дээш насныхан байна.

Шинэ ажлын байранд 433 иргэн ажилд зуучлагдсанаас 82 иргэн боловсруулах үйлдвэрт, 81 иргэн уул уурхай, олборлох үйлдвэрт, 76 иргэн худалдаа, гэр ахуйн засвар, үйлчилгээний, 65 иргэн Хөдөө аж ахуй, Ойн аж ахуй, загас ан агнуурын, 41 иргэн зочид буудал, зоогийн газрын, 15 иргэн тээвэр, холбооны, 14 иргэн урлаг, үзвэр үйлчилгээний, 12 иргэн барилгын, 11 иргэн төрийн удирдлага, батлан хамгаалахын, 10 иргэн эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын, 10 иргэн боловсролын, 9 иргэн захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны, 3 иргэн мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн, 3 иргэн цахилгаан, дулаан, усан хангамжийн, 1 иргэн санхүүгийн салбарт тус тус ажилд орсон байна.

Энэ сард бүртгэлтэй ажилгүйчүүдээс 48 хүн ажилд зуучлагдан орж, 163 хүн идэвхгүйн улмаас хасагдаж, 106 хүн шинээр бүртгэгдсэн байна.

БҮРТГЭЛТЭЙ АЖИЛГҮЙ ИРГЭД, боловсролоор

1.1 БҮРТГЭЛТЭЙ АЖИЛГҮЙ ИРГЭД, боловсролоор, хүйсээр

Үзүүлэлт	2019 VII	2020 VII	2021 VII	2022 VII	$\frac{2022 VII}{2021 VII}$
Бүгд	601	736	631	570	90.3
Эмэгтэй	319	345	291	268	92.1
Дээд	148	192	167	115	68.9
Тусгай дунд	22	48	26	30	115.4
Ерөнхий боловсролтой	335	405	370	357	96.5
Мэргэжилтэй ажилчид	90	90	64	61	95.3
Боловсролгүй	6	1	4	7	175.0

Эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газар

1.2 БҮРТГЭЛТЭЙ АЖИЛГҮЙ ИРГЭД, насны бүлгээр

Насны ангилал	2019 VII		2020 VII		2021 VII		2022 VII		2022 VII 2021 VII
	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	
Бүгд	601	319	736	345	631	291	570	268	90.3
15-24	95	45	130	51	80	37	67	29	83.8
25-34	239	134	249	136	219	101	213	98	97.3
35-44	154	92	213	101	191	96	155	72	81.2
45-54	96	44	126	53	116	50	116	60	100.0
55-59	16	4	13	3	18	6	18	9	100.0
60, +	1	-	5	1	7	1	1	-	14.3

Эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газар

1.3 БҮРТГЭЛТЭЙ АЖИЛГҮЙ ИРГЭДИЙН ТОО, сумаар

Сум	Сарын эхний ажилгүйчүүд	Тухайн сард хасагдсан		Нэмэгдсэн	Сарын эцэс
		Ажилд зуучлагдсан	Идэвхгүйн улмаас хасагдсан		
Бүгд	675	48	163	106	570
Алтанбулаг	27		8	2	21
Ерөө	35		10	2	27
Зүүнбүрэн	21		5	3	19
Мандал	170	21	44	30	135
Орхон	20		4	2	18
Сант	15		3	3	15
Цагааннуур	28		8	3	23
Баянгол	25		6	4	23
Сайхан	48		10	7	45
Орхонтуул	28		7	5	26
Баруунбүрэн	21		5	2	18
Шаамар	49		14	7	42
Хүдэр	20		3	2	19
Сүхбаатар	119	27	27	30	95
Жавхлант	23		5	2	20
Түшиг	17		2	1	16
Хушаат	9		2	1	8

Эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газар

1.4 ШИНЭ АЖЛЫН БАЙР

Сум	Бүгд	ХАА, ан агнуур, ОАА, загас агнуур	Уул уурхай, олборлох үйлдвэр	Боловсруулах үйлдвэр	Цахилгаан, дулаан, усан хангамж	Барилга	Худалдаа, гэр ахуйн засвар, үйлчилгээ	Зочид буудал, зоогийн газар	Тээвэр, холбоо	Санхүүгийн үйл ажиллагаа	Мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа	Захиргааны болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	Төрийн удирдлага, батлан хамгаалах үйл ажиллагаа	Боловсрол	Эрүүл мэнд, нийгмийн халамж	Урлаг, үзвэр, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа
Алтанбулаг	9	4		1		1	3									
Ерөө	45		32				2	11								
Зүүнбүрэн	10	2		1		1	1	3						2		
Мандал	61	10		31			11	8							1	
Орхон	11	7		1	1		2									
Сант	15	6		4			5									
Цагааннуур	27	3		4		2	12			1			2		3	
Баянгол	39	9	10			4	5	5					3			3
Сайхан	19			4		3	1		6				1			4
Орхонтуул	15	3					2	1	1		2		1	2	1	2
Баруунбүрэн	3							2						1		
Шаамар	25	2		2	1		4	6	8				1	1		
Хүдэр	23	2		1	1		16							3		
Сүхбаатар	102	3	38	30			7	3			1	8	3	1	3	5
Жавхлант	15	7					4	2				1			1	
Түшиг	3		1				1								1	
Хушаат	11	7		3		1										

Эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газар

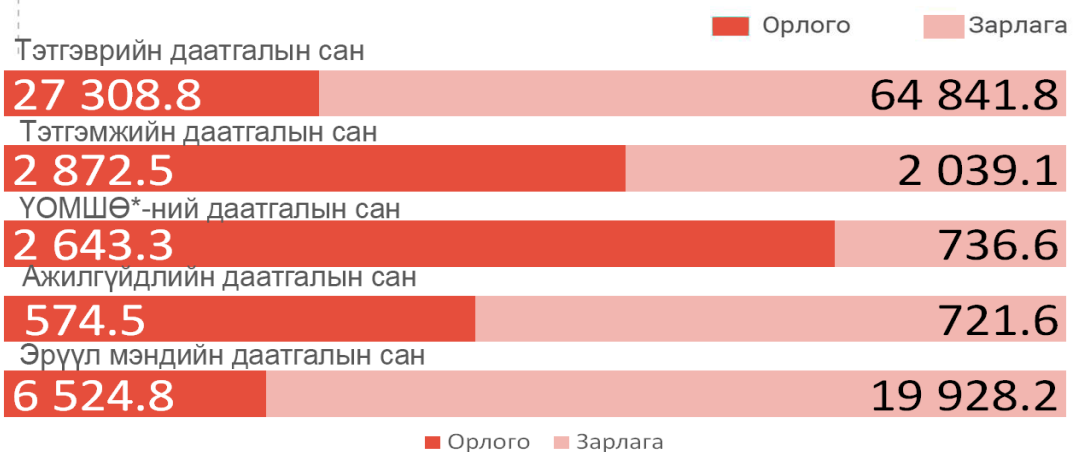

2 НИЙГМИЙН ДААТГАЛ, ХАЛАМЖ

МОНГОЛ
УЛАС
АЖИЛГҮЙДЛИЙН
ХАЛАМЖ

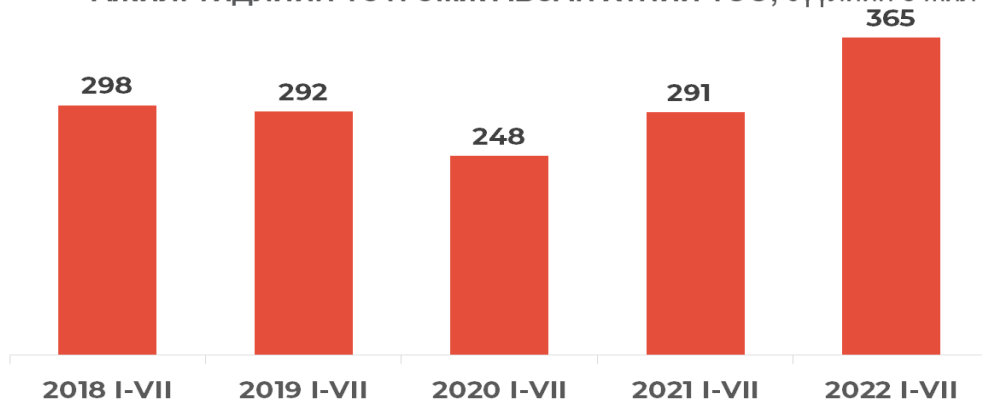
НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН, сая төгрөг

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГААС ТЭТГЭВЭР АВАГЧДЫН ТОО

АЖИЛГҮЙДЛИЙН ТЭТГЭМЖ АВСАН ХҮНИЙ ТОО, сүүлийн 5 жил

2.1 Нийгмийн даатгал, халамж

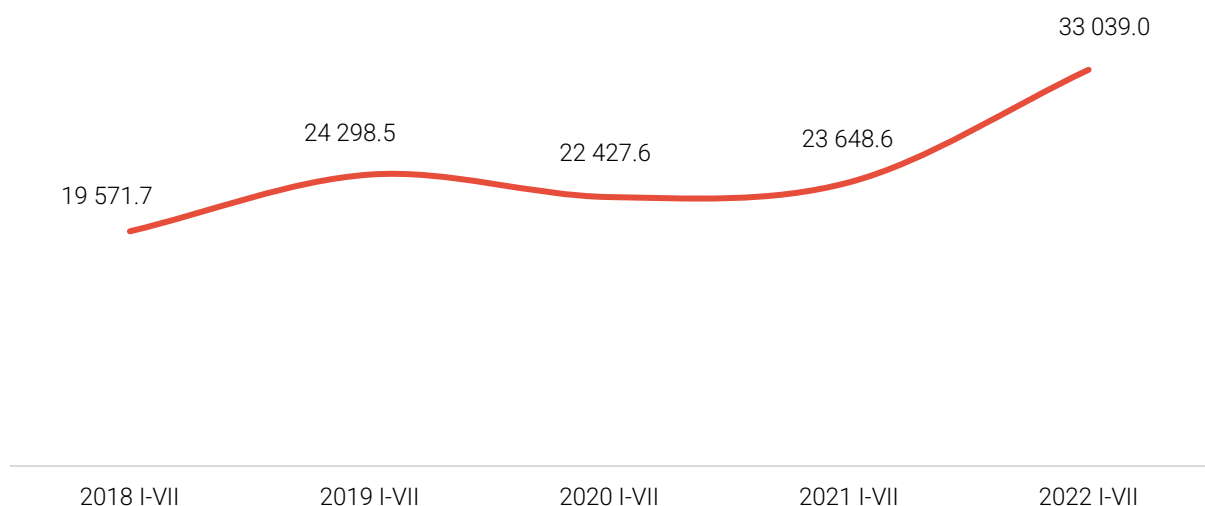
Эхний 7 дугаар сард тэтгэврийн даатгалын сангаас 18454 тэтгэвэр авагчдад 64841.8 сая төгрөгийг олгосон нь өмнөх оны мөн үеэс тэтгэвэр авагчид 29 (0.2%) хүнээр, олгосон тэтгэврийн хэмжээ 9616.9 (17.4%) сая төгрөгөөр тус тус өссөн байна. Тэтгэмжийн даатгалын сангаас 4324 хүнд 2039.1 сая төгрөгийг хөдөлмөрийн чадвараа түр алдсан, жирэмсэн амаржсан, оршуулгын тэтгэмжид, үйлдвэрийн осол мэргэжлээс шалтгаалах өвчин, даатгалын сангаас үйлдвэрлэлийн ослын тэтгэвэр, хөдөлмөрийн чадвараа түр алдсаны тэтгэмж, нөхөн төлбөр, сувиллын зардалд 200 хүнд 736.6 сая төгрөг, Ажилгүйдлийн даатгалын сангаас 365 хүнд 721.6 сая төгрөгийг ажилгүйдлийн тэтгэмжид тус тус олгожээ.

Нийгмийн даатгалын үйлчилгээний орлого 39923.9 сая төгрөг, зарлага 88267.3 сая төгрөг болсон нь өмнөх оны мөн үеэс орлого 11286.8 (39.4%) сая төгрөгөөр, зарлага 22801.9 (34.8%) сая төгрөгөөр тус тус өссөн байна.

Тайлант хугацаанд 110 хүнд шинээр тэтгэвэр тогтоосноос 65 (59.1%) хүн өндөр насны, 36 (32.7%) хүн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний, 9 (8.2%) хүн тэжээгчээ алдагчийн тэтгэвэр тогтоожээ. Тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 10.0 хувиар өссөн байна.

Нийгмийн халамжийн сангаас 70986 хүнд 37357.5 сая төгрөгийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг олгосон нь өмнөх оны мөн үеэс нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж авагчид 2466 (3.6%) хүнээр, олгосон тэтгэвэр тэтгэмжийн хэмжээ 5232.5 (16.3%) сая төгрөгөөр тус тус өссөн байна.

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ОРЛОГО, сая. төг

2.1 НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ОРЛОГО, АВЛАГА, сумдаар, сая.төг

Сум	НДШ-ийн орлого			НДШ-ийн авлага		
	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Хувь	Аж ахуйн нэгж	Төсөв	Бүгд
Бүгд	27 390.4	33 039.0	120.6	5 635.4	128.5	5 763.9
Алтанбулаг	404.3	415.2	102.7	43.3	0.8	44.1
Ерөө	3 725.3	4 897.0	131.5	107.1	1.0	108.1
Зүүнбүрэн	305.0	282.5	92.6	20.5		20.5
Мандал	6 260.0	6 720.4	107.4	446.7	17.6	464.3
Орхон	215.2	175.6	81.6	5.7		5.7
Сант	223.2	220.7	98.9	20.4		20.4
Цагааннуур	819.7	829.9	101.2	278.0		278.0
Баянгол	992.9	1 160.1	116.8	161.1		161.1
Сайхан	3 818.1	8 382.6	2.2*	1 221.8		1 221.8
Орхонтуул	396.0	375.4	94.8	8.9	13.4	22.3
Баруунбүрэн	384.6	298.7	77.7	72.5	14.2	86.7
Шаамар	461.4	474.9	102.9	12.3	14.5	26.8
Хүдэр	352.4	375.9	106.7	72.5		72.5
Сүхбаатар	8 234.3	7 729.7	93.9	2 974.0	63.3	3 037.3
Жавхлант	287.9	223.3	77.6	57.9		57.9
Түшиг	218.0	213.8	98.1	33.8		33.8
Хушаат	292.1	263.3	90.1	98.9	3.7	102.6

Эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын хэлтэс

2.2 НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН САН

Үйлчилгээний төрөл	Хүн	Мөнгөн дүн, сая төгрөг
Бүгд	70 986	37 357.5
Халамжийн тэтгэвэр	2 398	4 519.9
Нөхцөлт мөнгөн тэтгэмж	1 851	1 008.9
Онцгой тохиолдлын болон амжиргааг дэмжих мөнгөн тэтгэмж	1 741	758.6
Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ	41	13.0
Жирэмсэн эхчүүдэд олгосон мөнгөн тэтгэмж	1 505	187.6
Ихэр хүүхдийн тэтгэмж	9	18.0
Ахмад дайчин, алдар цолтон ахмадуудад үзүүлсэн хөнгөлөлт, тусламж	44	7.4
Эхийн алдар одонтой эхчүүдэд олгосон тусламж	9 377	1 187.7
Ахмад настанд үзүүлсэн тусламж, хөнгөлөлт	1 579	231.6
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний тусламж, хөнгөлөлт	444	64.0
Насны хишиг	5 595	832.5
Цалинтай ээж хөтөлбөр	5 385	1 543.8
Өрх толгойлсон эх, эцэг хөтөлбөр	260	200.6
Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж	38 244	26 598.7
Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээ	2 513	185.2

Эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газар

2.3 НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭ, сая төгрөг

Үзүүлэлт	2021 I-VII	2022 I-VII			2022 I-VII 2021 I-VII
		Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Биелэлт	
Орлогын дүн	28 637.1	34 018.0	39 923.9	117.4	139.4
Тэтгэвэр	20 885.7	22 503.0	27 308.8	121.4	130.8
Тэтгэмж	1 413.8	2 253.1	2 872.5	127.5	2.0*
ҮОМШӨ	1 087.5	2 153.2	2 643.3	122.8	2.4*
Ажилгүйдэл	261.7	480.9	574.5	119.5	2.2*
Эрүүл мэндийн даатгал	4 988.4	6 627.8	6 524.8	98.4	130.8
Зарлагын дүн	65 465.4	58 525.2	88 267.3	150.8	134.8
Тэтгэвэр	49 993.6	54 169.0	64 841.8	119.7	129.7
Тэтгэмж	2 113.6	2 788.9	2 039.1	73.1	96.5
ҮОМШӨ	674.4	792.9	736.6	92.9	109.2
Ажилгүйдэл	545.1	774.4	721.6	93.2	132.4
Эрүүл мэндийн даатгал	12 138.7	-	19 928.2	-	164.2
Тэтгэвэр авагчдын тоо	18 060	-	18 454	-	102.2
Өндөр нас	13 026	-	13 588	-	104.3
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	3 626	-	3 439	-	94.8
Тэжээгчээ алдагч	753	-	751	-	99.7
Цэргийн тэтгэвэр авагчид	655	-	676	-	103.2
Тухайн сард тэтгэвэрийн мөнгө авсан хүний тоо	18 060	-	18 454	-	102.2
Өндөр нас	13 026	-	13 588	-	104.3
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	3 626	-	3 439	-	94.8
Тэжээгчээ алдагч	753	-	751	-	99.7
Цэргийн тэтгэвэр авагчид	655	-	676	-	103.2
Тэтгэвэр тогтоогдсон хүний тоо	100	-	110	-	110.0
Өндөр нас	70	-	65	-	92.9
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	22	-	36	-	163.6
Тэжээгчээ алдагч	8	-	9	-	112.5
Цэргийн тэтгэвэр тогтоолгосон	-	-	-	-	-

Эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын хэлтэс

3 ХҮН АМ, ЭРҮҮЛ МЭНД

ᠮᠠᠨᠤ
ᠰᠤᠮᠤ

Төрсөн хүүхэд

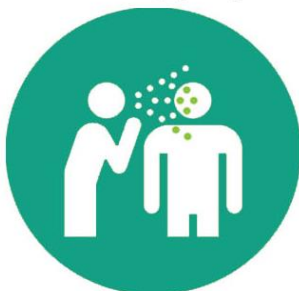

2021 I-VII | 1 017

2022 I-VII | **734** ↓ 27.8%

Нийт халдварт өвчнөөр өвчлөгчид

2021 I-VII | 955

2022 I-VII | **6 759** ↑ 7.1*

Нялхсын эндэгдэл

/0-5 хүртэлх насны хүүхэд/

2021 I-VII | 13

2022 I-VII | **13**

Нас баралт

2021 I-VII | 295

2022 I-VII | **312** ↑ 5.8%

↓ ↑ өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад, хувиар

* дахин их

3.1 Хүн ам

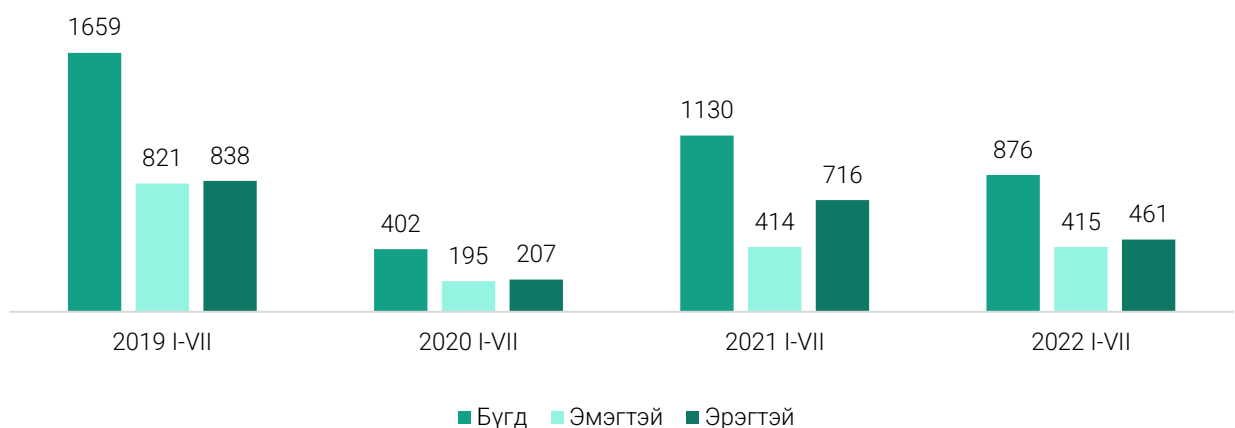
2022 оны эхний 7 сарын байдлаар манай аймагт бусад аймаг хотоос бүгд 876 хүн шилжин ирсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 254 (22.5%) хүнээр буурсан үзүүлэлттэй байна. Нийт шилжин ирэгсдийн 461 (52.6%) нь эрэгтэйчүүд, 415 (47.4%) нь эмэгтэйчүүд байгаа нь өмнөх оны мөн үеэс эрэгтэйчүүдийн тоо 1 (0.2%) хүнээр өсч, эмэгтэйчүүдийн тоо 255 (35.6%) хүнээр буурсан байна.

3.1 ШИЛЖИЖ ИРСЭН ИРГЭДИЙН ТОО, сумаар, хүйсээр

Сум	2019 I-VII		2020 I-VII		2021 I-VII		2022 I-VII	
	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй
Дүн	1 659	821	402	195	1 130	414	876	415
Алтанбулаг	20	10	5	4	29	18	34	14
Ерөө	89	38	33	18	33	16	69	39
Зүүнбүрэн	47	21	10	5	18	8	18	6
Мандал	558	275	93	49	514	108	204	106
Орхон	30	12	5	1	22	5	13	3
Сант	55	25	14	4	8	3	11	3
Цагааннуур	64	34	18	10	18	10	22	6
Баянгол	106	53	25	12	57	27	67	34
Сайхан	241	116	49	22	110	58	60	25
Орхонтуул	46	25	26	14	40	17	32	12
Баруунбүрэн	65	36	24	13	14	5	40	24
Шаамар	53	30	14	7	27	8	41	14
Хүдэр	47	20	11	5	36	24	44	15
Сүхбаатар	143	80	39	17	147	74	181	97
Жавхлант	30	15	11	5	27	18	26	8
Түшиг	32	18	7	3	5	-	9	5
Хушаат	33	13	18	6	25	15	5	4

Эх үүсвэр: Улсын бүртгэлийн хэлтэс

Шилжиж ирсэн иргэдийн тоо, хүйсээр

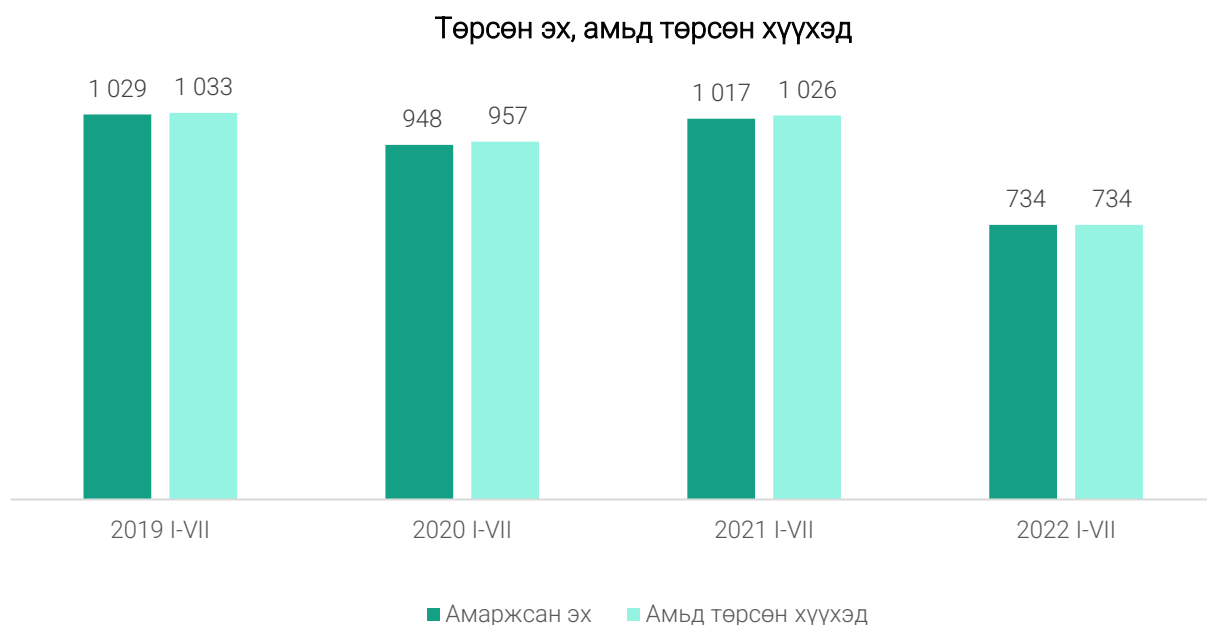

3.2 Эрүүл мэнд

2022 оны 7 дугаар сард нийт 734 эх амаржиж, 734 хүүхэд төрүүлсэн нь өнгөрсөн оны мөн үеэс амаржсан эх 283 (27.8%)-аар, төрсөн хүүхэд 292 (28.5%)-оор тус тус буурсан байна. Төрөлтийг насны бүтцээр нь харахад 25-29 насны 201 (27.4%), 30-34 насны 178 (24.3%), 20-24 насны 157 (21.4%), 35-39 насны 125 (17.0%), 40-44 насны 35 (4.8%), 45-49 насны 2 (0.2%), 20 хүртэлх насны 36 (4.9%) эх тус тус эзэлж байна. 0-1 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл 9, 1-5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл 4 гарсан байна.

Нас барсан хүний тоо 312 байгаа нь өнгөрсөн оны мөн үеэс 17 (5.8%)-өөр өссөн байна. Нас барагсдын 198 (63.5%) нь эрэгтэйчүүд, 114 (36.5%) нь эмэгтэйчүүд байна. Нийт нас баралтыг шалтгаанаар авч үзвэл 120 (38.5%) нь зүрх судасны тогтолцооны өвчин, 72 (23.1%) нь хорт хавдар, 49 (15.7%) нь осол гэмтэл, 18 (5.8%) нь амьсгалын тогтолцооны, 17 (5.4%) нь хоол боловсруулах тогтолцооны, 36 (11.5%) нь бусад өвчин эзэлж байна.

Халдварт өвчнөөр 6759 хүн өвчилж бүртгэгдсэн нь урьд оны мөн үеэс 5804 (7.1*)-өөр өссөн байна. Халдварт өвчнөөр өвчлөгчдийг өвчний төрлөөр авч үзвэл 122 (1.8%) хүн бэлгийн замын халдварт өвчин, 43 (0.6%) хүн сүрьеэ өвчин, 8 (0.1%) хүн салхин цэцэг өвчин, 4 (0.1%) хүн цусан суулга, 6582 (97.4%) хүн бусад халдварт өвчин, харин гепатит халдварт өвчин бүртгэгдээгүй байна. Хүйсээр авч үзвэл халдварт өвчнөөр 6759 хүн өвчилсний 3964 (58.6%), бэлгийн замын халдварт өвчний 96 (78.7%), сүрьеэ өвчний 12 (27.9%), салхин цэцэг өвчний 3 (37.5%), бусад халдварт өвчний 3853 (58.5%) нь эмэгтэйчүүд өвчилсөн байна.

2022 оны 7 дугаар сард 244729 үзлэг хийсний 21.8 хувийг урьдчилан сэргийлэх үзлэг, 4.9 хувь нь гэрийн идэвхтэй үзлэг, 14.5 хувь нь диспансерийн хяналтын үзлэг эзэлж, нийт 18375 дуудлагад үйлчилсний 12.8 хувийг алсын дуудлагаар үйлчилж яаралтай тусламж үзүүлсэн.

3.2.1 ТӨРӨЛТ

Сум	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	$\frac{2022 \text{ I-VII}}{2021 \text{ I-VII}}$
Бүгд	1 029	948	1 017	734	72.2
Алтанбулаг					
Ерөө	20	24	29	6	20.7
Зүүнбүрэн	3	1			
Мандал	346	375	355	300	84.5
Орхон		1	1		
Сант		1			
Цагааннуур	6	4	1	2	2.0*
Баянгол	2		2	2	100.0
Сайхан	49	55	96	40	41.7
Орхонтуул	3			3	
Баруунбүрэн	1	2	5		
Шаамар		3	2	2	100.0
Хүдэр	1	2	6	6	100.0
Сүхбаатар	586	479	516	369	71.5
Жавхлант	1		1	1	100.0
Түшиг	11	1	3	1	33.3
Хушаат				2	

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.2 АМЬД ТӨРСӨН ХҮҮХДИЙН ТОО, хүйсээр

Сум	2019 I-VII		2020 I-VII		2021 I-VII		2022 I-VII		$\frac{2022 \text{ I-VII}}{2021 \text{ I-VII}}$
	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	
Бүгд	1 033	489	957	485	1 026	501	734	362	71.5
Алтанбулаг									
Ерөө	21	9	24	11	29	14	6	3	20.7
Зүүнбүрэн	3	1	1	1					
Мандал	349	167	379	204	358	166	302	151	84.4
Орхон			1		1	1			
Сант			1						
Цагааннуур	6	3	3	1			1	1	
Баянгол	2	1			1		2	1	2.0*
Сайхан	50	24	55	24	96	47	40	22	41.7
Орхонтуул	3	2					3	1	
Баруунбүрэн	1		1		5	1			
Шаамар			3	1	2	2	2		100.0
Хүдэр	1		2	1	7	3	6	2	85.7
Сүхбаатар	585	275	486	242	524	265	369	179	70.4
Жавхлант	1				1		1	1	100.0
Түшиг	11	7	1		2	2			
Хушаат							2	1	

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.3 ТӨРСӨН ЭХ, боловсролоор

Үзүүлэлт	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	$\frac{2022 \text{ I-VII}}{2021 \text{ I-VII}}$
Бүгд	1 029	948	1 017	734	72.2
Дээд боловсрол	260	249	418	195	46.7
Мэргэжлийн болон техникийн боловсрол	43	58	36	56	155.6
Дунд боловсрол	655	581	418	416	99.5
Бага боловсрол	49	48	107	53	49.5
Боловсролгүй	22	12	38	14	36.8

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

Төрсөн эх, боловсролоор

3.2.4 ТӨРСӨН ЭХ, насны бүлгээр

Үзүүлэлт	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	$\frac{2022 \text{ I-VII}}{2021 \text{ I-VII}}$
Бүгд	1 029	948	1 017	734	72.2
20 хүртэлх	53	47	58	36	62.1
20 - 24	225	202	211	157	74.4
25 - 29	306	263	262	201	76.7
30 - 34	268	254	285	178	62.5
35 - 39	154	144	158	125	79.1
40 - 44	22	37	41	35	85.4
45 - 49	1	1	2	2	100.0

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.5 НЯЛХСЫН ЭНДЭГДЭЛ

Сум	0-1 хүртэлх насны хүүхэд			
	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII
Бүгд	6	6	9	9
Алтанбулаг				
Ерөө				1
Зүүнбүрэн				
Мандал		2		1
Орхон				
Сант				
Цагааннуур	1			1
Баянгол				
Сайхан	1		1	1
Орхонтуул			1	1
Баруунбүрэн				
Шаамар			1	
Хүдэр				
Сүхбаатар	4	4	6	4
Жавхлант				
Түшиг				
Хушаат				

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.5-н үргэлжлэл

Сум	1-5 насны хүүхэд			
	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII
Бүгд	4	3	4	4
Алтанбулаг				
Ерөө				1
Зүүнбүрэн				
Мандал	1		1	
Орхон				
Сант			1	
Цагааннуур		2		
Баянгол			1	
Сайхан	1			
Орхонтуул				
Баруунбүрэн				1
Шаамар				
Хүдэр			1	
Сүхбаатар	2	1		1
Жавхлант				
Түшиг				
Хушаат				1

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.6 НАС БАРАЛТ, хүйсээр

Сум	2019 I-VII		2020 I-VII		2021 I-VII		2022 I-VII		2022 I-VII
	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	2021 I-VII
Бүгд	290	109	296	115	295	106	312	114	105.8
Алтанбулаг	15	3	12	5	10	5	22	9	2.2*
Ерөө	20	4	21	9	15	3	30	8	2.0*
Зүүнбүрэн	6	2	9	3	10	4	9	3	90.0
Мандал	61	27	82	35	91	34	68	24	74.7
Орхон	5		5	2	3	2	5	1	166.7
Сант	11	5	6	1	9	2	8	2	88.9
Цагааннуур	11	6	13	6	16	5	12	5	75.0
Баянгол	10	2	12	4	14	1	10	4	71.4
Сайхан	27	11	14	5	24	8	24	9	100.0
Орхонтуул	15	4	14	4	9	3	13	4	144.4
Баруунбүрэн	13	8	3	3	7	3	7	5	100.0
Шаамар	12	5	16	2	9	2	12	4	133.3
Хүдэр	5	1	7	2	8	4	8	5	100.0
Сүхбаатар	70	26	70	31	57	26	70	24	122.8
Жавхлант	2	1	7	2	5	2	7	2	140.0
Түшиг	2	2	2		3		4	4	100.0
Хушаат	5	2	3	1	5	2	3	1	40.0

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.7 НАС БАРАЛТ, насны бүлгээр, хүйсээр

Үзүүлэлт	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	2022 I-VII
					2021 I-VII
Бүгд	290	296	295	312	105.8
Эмэгтэй	110	115	105	114	108.6
0 - 1	6	5	9	9	100.0
1 - 5	4	3	5	4	80.0
6 - 18	3	5	12	9	75.0
19 - 54	83	68	79	96	121.5
54-с дээш	194	215	190	194	102.1

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.8 НАС БАРАЛТ, зонхилох өвчний ангиллаар, хүйсээр

Үзүүлэлт	2019 I-VII		2020 I-VII		2021 I-VII		2022 I-VII		2022 I-VII
	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	2021 I-VII
Бүгд	290	109	296	115	295	106	312	114	105.8
Зүрх судасны тогтолцооны өвчин	129	47	113	51	118	39	120	39	101.7
Гэмтэл, хордлого ба гадны шалтгаант бусад тодорхой эмгэг	26	7	30	6	46	9	49	12	106.5
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	18	9	17	5	17	9	17	8	100.0
Амьсгалын тогтолцооны өвчин	10	3	13	4	11	3	18	8	163.6
Хавдар	73	33	100	41	65	25	72	29	110.8
Бусад	34	10	23	8	38	21	36	18	94.7

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.9 ХАЛДВАРТ ӨВЧНӨӨР ӨВЧЛӨГЧИД, өвчний төрлөөр

Үзүүлэлт	2019 I-VII		2020 I-VII		2021 I-VII		2022 I-VII		<u>2022 I-VII</u> 2021 I-VII
	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	
Бүгд	416	260	495	333	955	538	6 759	3 964	7.1*
Цусан суулга	21	6	10	3	5	3	4		80.0
Сүрьеэ	107	39	69	27	41	16	43	12	104.9
Салхин цэцэг	31	14	10	2			8	3	
Гепатит	2		2	1					
Бэлгийн замын халдварт өвчин	242	196	396	294	147	99	122	96	83.0
Бусад	13	5	8	6	762	420	6 582	3 853	8.6*

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.10 ХАЛДВАРТ ӨВЧНӨӨР ӨВЧЛӨГЧИД

Сум	Бүх халдварт өвчин				<u>2022 I-VII</u> 2021 I-VII
	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VI	2022 I-VII	
Бүгд	416	495	955	6 759	7.1*
Алтанбулаг	26	47	16	96	6.0*
Ерөө	12	23	16	222	13.9*
Зүүнбүрэн	7	6	9	43	4.8*
Мандал	84	105	245	1 560	6.4*
Орхон	3		3	100	33.3*
Сант	1	13		163	
Цагааннуур	17	16	15	103	6.9*
Баянгол	12	6	62	322	5.2*
Сайхан	23	31	88	517	5.9*
Орхонтуул	7	13	15	111	7.4*
Баруунбүрэн	2	2	51	161	3.2*
Шаамар	16	24	25	444	17.8*
Хүдэр	2	23	4	109	27.3*
Сүхбаатар	177	162	300	2 400	8.0*
Жавхлант	4	20	4	113	28.3*
Түшиг	6	3	93	201	2.2*
Хушаат	17	1	9	94	10.4*

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.10-н үргэлжлэл

Сум	Бэлгийн замын өвчин				<u>2022 I-VII</u> 2021 I-VII
	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	
Бүгд	242	393	147	122	83.0
Алтанбулаг	11	46	11	4	36.4
Ерөө	5	19	5		
Зүүнбүрэн	5	6	1	2	2.0*
Мандал	40	66	35	43	122.9
Орхон	3				
Сант	1	12			
Цагааннуур	11	14	2	4	2.0*
Баянгол	3	3	1	1	100.0
Сайхан	9	27	4	1	25.0
Орхонтуул	2	9			
Баруунбүрэн	1	2	1		
Шаамар	13	20	3	5	166.7
Хүдэр		20	2		
Сүхбаатар	128	127	78	60	76.9
Жавхлант	4	19	3		
Түшиг	5	2	1	1	100.0
Хушаат	1	1		1	

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

3.2.10-н үргэлжлэл

Сум	Гипатит				<u>2022 I-VII</u> 2021 I-VII
	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	
Бүгд	2	2	0	0	
Алтанбулаг					
Ерөө		1			
Зүүнбүрэн					
Мандал					
Орхон					
Сант					
Цагааннуур					
Баянгол					
Сайхан					
Орхонтуул		1			
Баруунбүрэн					
Шаамар	1				
Хүдэр					
Сүхбаатар	1				
Жавхлант					
Түшиг					
Хушаат					

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

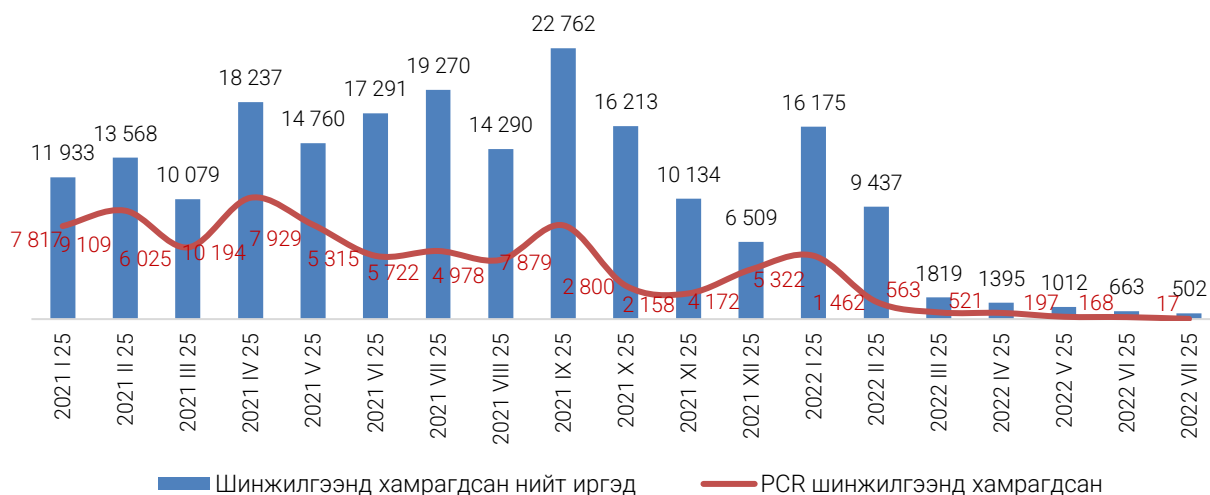
Сум	Сүрьеэ						2022 I-VII 2021 I-VII
	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VII		2022 I-VII		
			Бүгд	Эмэгтэй	Бүгд	Эмэгтэй	
Бүгд	107	69	41	16	43	12	104.9
Алтанбулаг	12	1	2	2	5	2	2.5*
Ерөө	7	4	4	1	2		50.0
Зүүнбүрэн	2						
Мандал	34	30	9	4	6	3	66.7
Орхон					2	1	
Сант		1					
Цагааннуур	3	1	1	1	3	2	3.0*
Баянгол	9	3	7	2	8	1	114.3
Сайхан	9	4	2	1	3		150.0
Орхонтуул	5	3	1		1		100.0
Баруунбүрэн	1		3	1			
Шаамар	1	3	1	1	1		100.0
Хүдэр	2	2	1				
Сүхбаатар	20	15	9	3	11	3	122.2
Жавхлант		1	1				
Түшиг	1	1					
Хушаат	1				1		

Эх үүсвэр: Эрүүл мэндийн газар

КОВИД-19 ЦАР ТАХЛЫН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

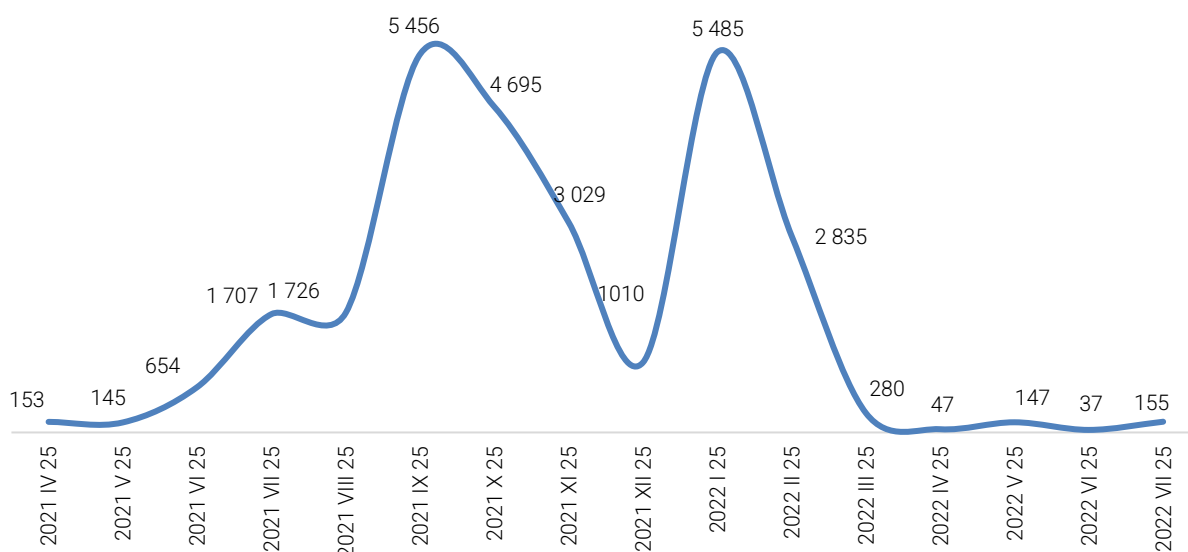
Ковид-19 халдварын шинжилгээнд хамрагдсан нийт иргэдийн тоог сар бүрийн 25-ны байдлаар харахад 2022 оны 6 сард 0.7 мянган хүн шинжилгээнд хамрагдсан бол 2022 оны 7 сард 0.5 мянган хүн шинжилгээнд хамрагджээ. Шинжилгээнд хамрагдсан иргэдийн тоо өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 18768 (97.4%) хүнээр буурсан байна. 2022 оны 7 сарын байдлаар шинжилгээнд хамрагдсан нийт хүний 17 (3.4%) нь PCR шинжилгээнд хамрагдсан байна.

КОВИД-19 ХАЛДВАРЫН ШИНЖИЛГЭЭНД ХАМРАГДСАН НИЙТ ИРГЭД, сар бүрийн 25-ны байдлаар

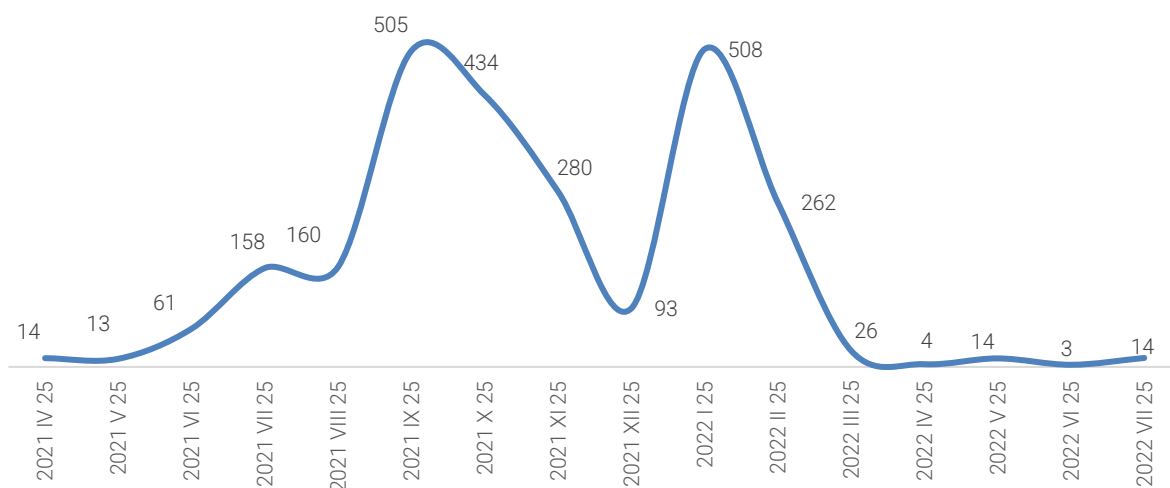

2022 оны 7 дугаар сарын 25-ны өдрийн байдлаар Сэлэнгэ аймгийн хэмжээнд ковидын нийт 27561 тохиолдол батлагдсаны 155 (0.6%) нь сүүлийн сард батлагдсан байна. Өмнөх сараас 4.2 дахин өссөн үзүүлэлттэй байна.

КОВИД-19 ХАЛДВАРЫН БАТЛАГДСАН НИЙТ ТОХИОЛДОЛ, сар бүрийн 25-ны байдлаар

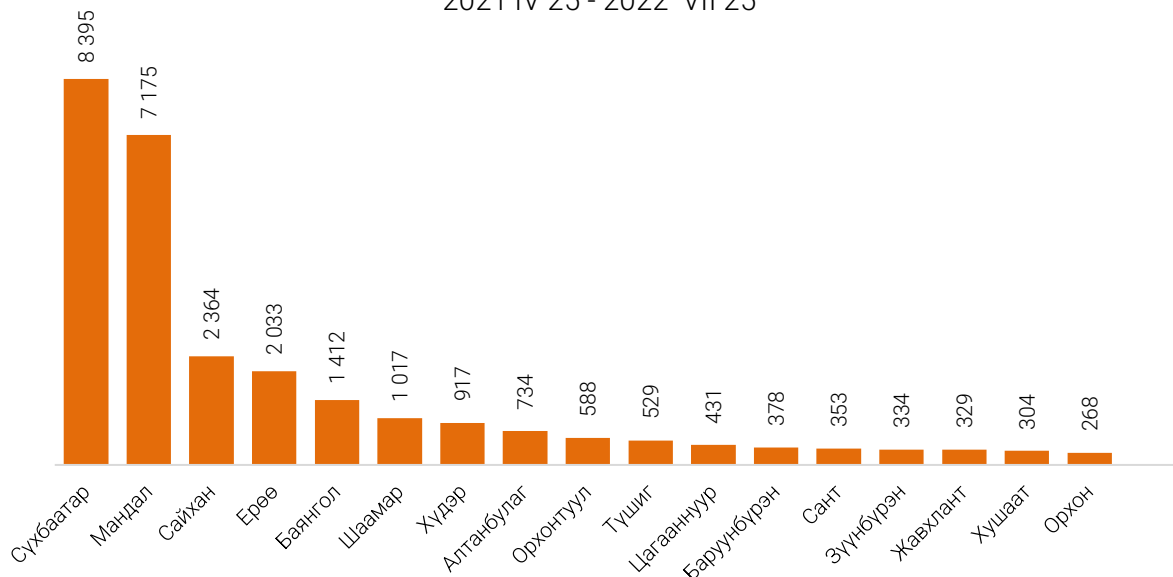

10 000 хүнд ногдох нийт батлагдсан тохиолдол, аймгийн дүнгээр, сар бүрийн 25-ны байдлаар

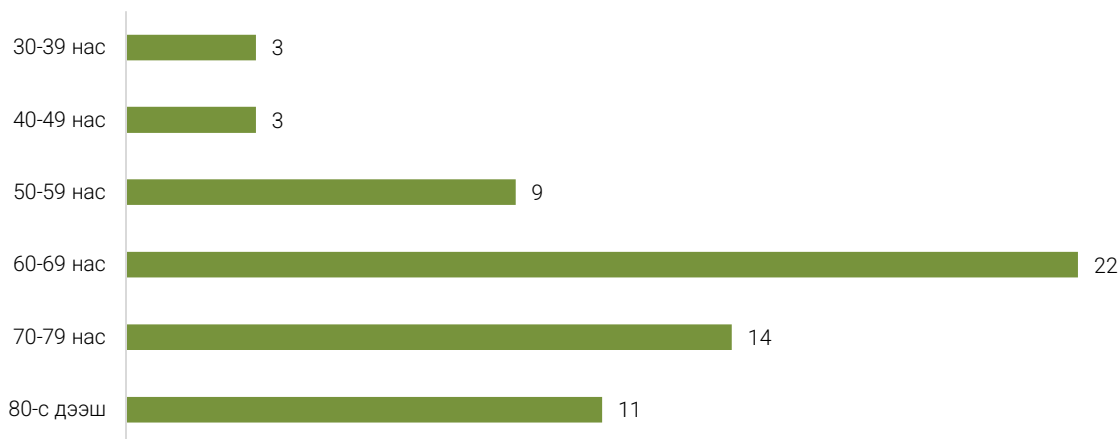
2022 оны 7 дугаар сарын 25-ны байдлаар Сэлэнгэ аймагт батлагдсан нийт тохиолдлын 8395 (30.5%) нь Сүхбаатар суманд, 7175 (26.0%) нь Мандал суманд, 2364 (8.6%) нь Сайхан суманд, 2033 (7.4%) нь Ерөө суманд, 27.5 хувь нь бусад сумдад бүртгэгдсэн байна.

КОВИД-19 ХАЛДВАРЫН БАТЛАГДСАН НИЙТ ТОХИОЛДОЛ СУМДААР,
2021 IV 25 - 2022 VII 25

Ковид-19 халдвараар нас барсан иргэдийг насны бүлгээр авч үзвэл, тэдний 22 (35.5%) нь 60-69 насны, 14 (22.7%) нь 70-79 насны, 9 (14.5%) нь 50-59 насны, 11 (17.7%) нь 80 ба түүнээс дээш насны, 3 (4.8%) нь 30-39 насны, 3 (4.8%) нь 40-49 насны иргэд байна.

КОВИД-19 ХАЛДВАРААР НАС БАРСАН ИРГЭН, насны бүлгээр, 2022 VII
25-ны өдрийн байдлаар

4 ГЭМТ ХЭРЭГ

ᠨᠢᠶᠡᠨᠪᠦᠷᠲᠦᠭᠦᠳᠦᠰᠦᠨᠭᠡᠮᠡᠲᠦᠬᠡᠷᠢᠭ

Нийт бүртгэгдсэн гэмт хэрэг

2021 I-VII

331

2022 I-VII

479

44.7% ↑

Төрлөөр:

Согтуугаар үйлдэгдсэн гэмт хэрэг

133 44.6% ↑

Тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрх хассан

643 45.8% ↑

Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн ий аюулгүй байдлын

↑ ↓ Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад, хувиар 1 – Дахин их

Гэмт хэргийн улмаас :

Иргэд, байгууллагад учирсан хохирол

4 618.4 сая.төгрөг 4.6 ↑

Гэмтсэн хүн

190 21.0% ↑

Нас барсан хүн

19 5.6% ↑

4.1 Гэмт хэрэг

Цагдаагийн газрын мэдээгээр 2022 оны 7 дугаар сарын байдлаар нийт 479 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 148 (44.7%)-аар өссөн байна. Нийт гэмт хэргийн 133 (27.8%) нь согтуугаар үйлдэгдсэн байна. Иргэн болон байгууллагад нийт 4618.4 сая төгрөгийн хохирол учирсан нь өмнөх оны мөн үеэс 3630.3 (4.6*) сая төгрөгөөр өссөн байна. Учирсан хохирлоос 1637.8 сая төгрөгийг нөхөн төлүүлж, нөхөн төлөлт 35.5 хувьтай байна.

Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн 195 (40.7%) нь өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг, 173 (36.2%) нь хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, 50 (10.4%) нь байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг, 25 (5.2%) нь тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг, 36 (7.5%) нь бусад төрлийн гэмт хэрэг эзэлж байна. Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн 35 (17.9%) нь малын хулгай байгаа нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 6 (17.1%) –аар өссөн байна.

2022 оны 7 дугаар сарын байдлаар 633 хүн эрүүлжүүлэгдсэн нь өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 151 (31.3%) хүнээр өссөн байна. Мөн 15195 захиргааны зөрчил илрүүлсэн нь өнгөрсөн оны мөн үеэс 9380 (2.6*) –аар өссөн байна.

4.1.1 БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРГИЙН ТОО, сумаар

Сум	2019 I-VII	2020 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	$\frac{2022 \text{ I-VII}}{2021 \text{ I-VII}}$
Бүгд	445	361	331	479	144.7
Алтанбулаг	34	20	11	23	2.1*
Ерөө	29	16	35	53	151.4
Зүүнбүрэн	5	3	9	11	122.2
Мандал	146	100	91	131	144.0
Орхон	10	10	4	12	3.0*
Сант	5	7	7	5	71.4
Цагааннуур	12	10	10	11	110.0
Баянгол	28	37	18	21	116.7
Сайхан	32	26	17	23	135.3
Орхонтуул	16	12	6	12	2.0*
*Баруунбүрэн	9	12	8	11	137.5
Шаамар	7	12	4	12	3.0*
Хүдэр	18	8	15	20	133.3
Сүхбаатар	83	71	81	125	154.3
Жавхлант	2	8	3	3	100.0
Түшиг	3	2	4	3	75.0
Хушаат	6	7	8	3	37.5

Эх үүсвэр: Цагдаагийн газар

4.1.2 БҮРТГЭГДСЭН ЗАХИРГААНЫ ЗӨРЧИЛ, сумаар

Сум	Согтуугаар үйлдэгдсэн гэмт хэрэг	Бүртгэгдсэн захиргааны зөрчил бүгд	Торгуульсан		Т/Х жолоодох эрх хассан
			иргэн	ААНБ	
Бүгд	133	17 175	897	6	643
Алтанбулаг	2	1 264	39	2	37
Ерөө	3	288	26		38
Зүүнбүрэн	3	29	7		6
Мандал	49	2 642	370	1	189
Орхон	4	96	6		8
Сант	4	67	8		7
Цагааннуур	3	99	28		16
Баянгол	3	3 116	40	2	45
Сайхан	7	2 868	65		75
Орхонтуул	3	24	4		2
Баруунбүрэн	3	61	6		10
Шаамар	3	2 191	35		32
Хүдэр	4	35	10		9
Сүхбаатар	41	4 178	230		157
Жавхлант		169	8		3
Түшиг	1	27	10		5
Хушаат		21	5	1	4

Эх үүсвэр: Цагдаагийн газар

4.1.3 БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЭГ, сумаар, төрлөөр

Сумын нэр	Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг	Өмчлөх эрхийн эсрэг	Малын хулгай	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдлын эсрэг	Бусад
Алтанбулаг	4	9		2	3	5
Ерөө	6	19	3	23	3	2
Зүүнбүрэн	5	6	1			
Мандал	60	46	8	13	2	10
Орхон	6	5	4		1	
Сант	3	2				
Цагааннуур	4	3			1	3
Баянгол	6	11	9	1	2	1
Сайхан	10	10			2	1
Орхонтуул	5	6	5			1
Баруунбүрэн	3	4	2		3	1
Шаамар	5	5	1		1	1
Хүдэр	4	7		8		1
Сүхбаатар	51	58		1	6	9
Жавхлант		2	1		1	
Түшиг	1			2		
Хушаат		2	1			1

Эх үүсвэр: Цагдаагийн газар

4.1.4 БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЭГ, ЗАХИРГААНЫ ЗӨРЧИЛ МЭДЭЭ

Үзүүлэлт		2021 I-VII	2022 I-VII
Нийт бүртгэгдсэн гэмт хэрэг		331	479
Хэрэг бүртгэлтийн хэрэг		244	373
илрээгүй хэрэг		152	223
илрүүлэлтийн хувь		37.7	40.2
хэргийн ангилал	Хөнгөн гэмт хэрэг	287	416
	Хүнд гэмт хэрэг	44	63
1 хэргийн төрөл	Хүний амьд явах эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	13	6
	Хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг г/х	125	159
	Хүний бэлгийн э.чөлөө, халдашгүй байдлын эсрэг г/х	14	9
	Үүнээс: Хүчиндэх	13	9
	Халдашгүй, чөлөөтэй байх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	5	5
	Хүүхдийн эсрэг гэмт хэрэг		
	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	100	199
	Үүнээс:хулгайлах	25	61
	Олон нийтийн аюулгүй байдал, ашиг сонирхлын эсрэг г/х	22	7
	Нийтийн албаны ашиг сонирхлын эсрэг гэмт хэрэг	2	8
	Хүрээлэн байгаа орчны эсрэг гэмт хэрэг	28	55
	Хууль бусаар ашигт малтмал олборлох гэмт хэрэг	15	20
	Хууль бусаар ан агнах гэмт хэрэг	1	2
	Хууль бусаар мод бэлтгэх гэмт хэрэг	12	28
гэр бүлийн хүчирхийлэл	Гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртөж хохирсон хүний тоо	39	41
	Учирсан хохирол /сая.төг/	988.1	4 618.4
Гэмт хэргийн улмаас	Нөхөн төлүүлсэн хохирол /сая.төг/	388.1	1 637.8
	Нөхөн төлүүлэлтийн хувь	39.3	35.5
	Битүүмжилсэн хөрөнгө /сая.төг/	68.0	212.8
Гэмт хэргийн улмаас	Нас барсан	18	19
	Гэмтсэн хүн	157	190
Захиргааны зөрчлийн шинжтэй гомдол мэдээлэл		1 213	1 453
Илрүүлсэн захиргааны зөрчил		7 718	17 326
Нийт торгуулийн дүн /сая.төгрөг/		509.9	820.3
Эрүүлжүүлэгдсэн хүн		559	685

Эх үүсвэр: Цагдаагийн газар

4 ТӨСӨВ, САНХҮҮ, БАНК

УУС - ӨМӨГ

Аймгийн төсвийн гүйцэтгэл

2021 - VII

2022 - VII

18 761.5

23 541.6

Төсвийн орлогын гүйцэтгэл, сая.төг

50 394.9

29 353.2

Төсвийн зарлагын гүйцэтгэл, сая.төг

Банк, санхүү

2021 - VII

2022 - VII

322 624.5

366 035.8

Нийт зээлийн үлдэгдэл, сая.төг

194 002.4

159 627.3

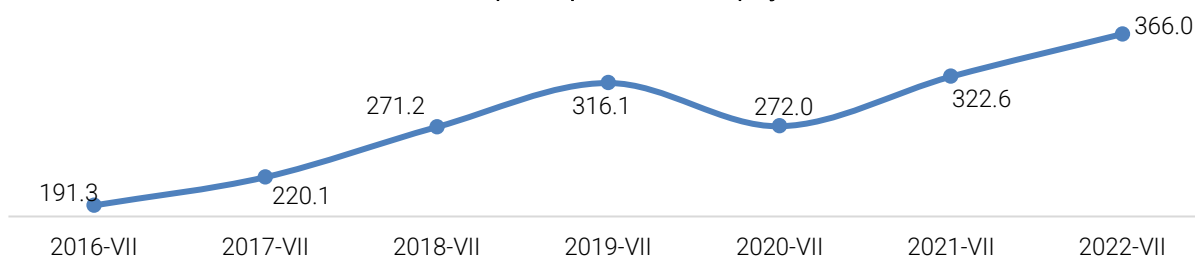
Нийт хадгаламжийн үлдэгдэл, сая.төг

5.1 Банк

Монгол банкны мэдээгээр зээлийн өрийн үлдэгдэл 366035.8 сая төгрөг байгаа ба үүний 2.3 хувийг чанаргүй зээл эзэлж байна. Зээлийн өрийн үлдэгдлийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 43411.3 (13.5%) сая төгрөгөөр өссөн байна. Нийт харилцахын үлдэгдэл 77584.5 сая төгрөг, мөнгөн хадгаламж 159627.3 сая төгрөг байгаа нь өмнөх оны мөн үеэс мөнгөн хадгаламж 34375.1 (17.2%) сая төгрөгөөр буурсан байна. Аймгийн хэмжээнд банкны нийт 64 салбар нэгжид 382 ажилтан ажиллаж байна.

Зээлийн өрийн үлдэгдэл /тэрбум.төг/

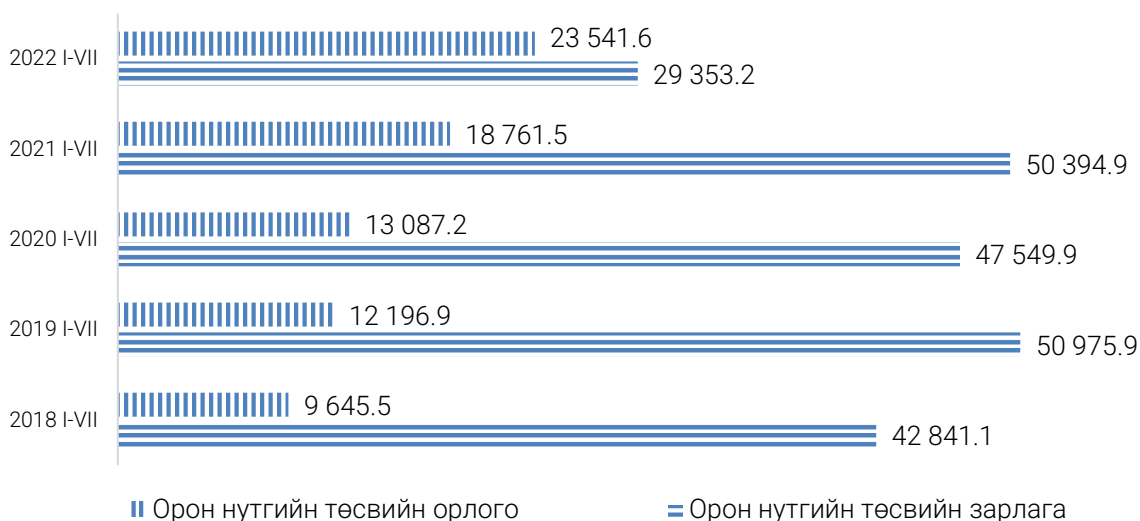

5.2 Төсөв, санхүү

2022 оны 7 дугаар сарын төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээгээр орон нутгийн төсвийн орлого 23541.6 (77.5%) сая төгрөгийн гүйцэтгэлтэй гарсан байна. Үүнээс аймгийн төсвийн орлого 8142.1 (67.9%) сая төгрөгийн гүйцэтгэлтэй, сумдын төсвийн орлого 15399.5 (83.9%) сая төгрөгийн гүйцэтгэлтэй байна. 2022 оны 7 дугаар сарын төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээгээр орон нутгийн төсвийн зарлага 29353.2 (63.9%) сая төгрөгийн гүйцэтгэлтэй гарсан байна. Үүнээс сумдын төсвийн байгууллагуудын зарлага 18669.5 (61.7%) сая төгрөг, аймгийн төсвийн зарлага 10683.7 (68.3%) сая төгрөгийн гүйцэтгэлтэй байна.

Сумдад 4492.2 сая төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэг, 6858.4 сая төгрөгийн орон нутгийн хөгжлийн сангийн шилжүүлгийг тус тус шилжүүлсэн байна. Аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгийн гүйцэтгэл 617.6 (72.7%) сая төгрөг гүйцэтгэлтэй гарсан байна.

Орон нутгийн төсвийн орлого, зарлагын гүйцэтгэл /сая.төг/

5.1.1 АРИЛЖААНЫ БАНКУУДЫН МЭДЭЭ, сая төгрөг

Үзүүлэлт		Үлдэгдэл
Зээл	Нийт зээлийн үлдэгдэл	366 035.8
	Анхаарал хандуулах зээлийн үлдэгдэл	8 277.2
	Чанаргүй зээлийн үлдэгдэл	8 293.8
Татан төвлөрүүлсэн хөрөнгө	Нийт харилцахын үлдэгдэл	77 584.5
	Иргэдийн харилцахын үлдэгдэл	46 707.8
	Нийт хадгаламжийн үлдэгдэл	159 627.3
	Иргэдийн хадгаламжийн үлдэгдэл	158 838.5
	Хугацаагүй хадгаламжийн үлдэгдэл	28 251.6
	Хугацаатай хадгаламжийн үлдэгдэл	131 375.7
Тоон мэдээлэл	Нийт банкны салбар, нэгжийн тоо	64
	Нийт банкны салбар, нэгжийн ажилтнуудын тоо	382
	Нийт зээлдэгчийн тоо (дансны тоогоор)	54 646
	Нийт харилцах данс эзэмшигчийн тоо (дансны тоогоор)	190 955
	Нийт хадгаламжийн данс эзэмшигчийн тоо (дансны тоогоор)	79 612
	Нийт АТМ-ны тоо	67
	Нийт төлбөрийн карт эзэмшигчийн тоо	107 591

Эх үүсвэр: Дархан-Уул аймаг дахь Монгол банк

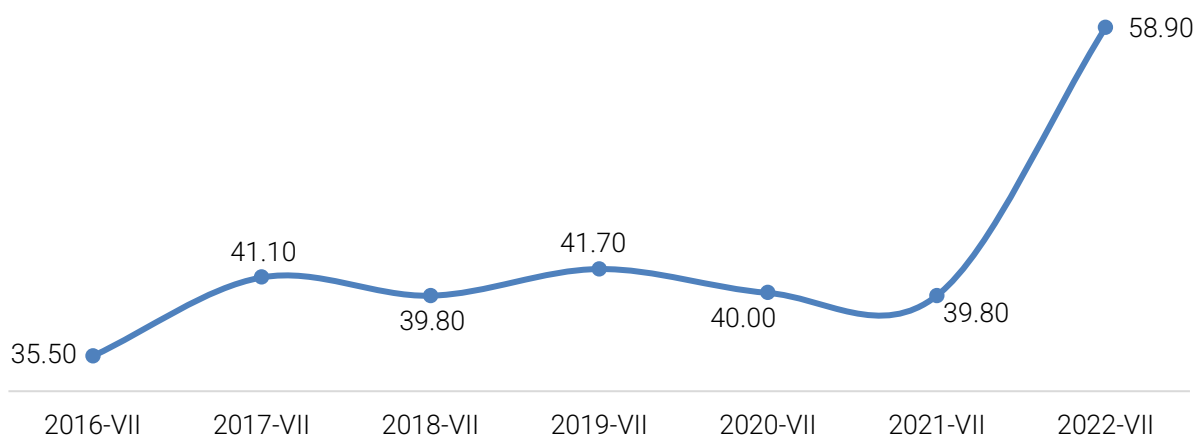

5.1.2 АРИЛЖААНЫ БАНКНЫ ВАЛЮТЫН ХАНШ, 8 дугаар сарын 10-ны байдлаар

Валютын нэр	Авах	Зарах
Рубль	43.70	58.90
Доллар	3 172.00	3 198.00
Евро	3 218.00	3 315.00
Юань	468.00	477.70
Иен	23.26	23.92
Английн фунт	3 795.00	3 908.00
Вон	2.30	2.51
Швейцар франк	3 276.00	3 404.00

Эх үүсвэр: Хаан банк

Рублийн ханш /зарах.төг/

5.2.1 АЙМГИЙН ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ, сая төгрөг

Үзүүлэлтүүд	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Хувь
1. Орон нутгийн төсвийн нийт орлого	45 912.4	36 770.7	80.1
Орон нутгийн төсвийн орлого	30 358.5	23 541.6	77.5
Аймгийн төсвийн орлого	11 996.7	8 142.1	67.9
Сумдын төсвийн орлого	18 361.8	15 399.5	83.9
Сумдаас авах орлогын шилжүүлэг	2 380.1	1 086.4	45.6
Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас олгох шилжүүлэг	6 858.4	6 858.4	100.0
Урьд оны үлдэгдэл /Орон нутгийн орлого/	2 550.2	2 550.2	100.0
Урьд оны үлдэгдэл /Орон нутгийн хөгжлийн сан/	2 059.3	2 059.3	100.0
Сум хөгжүүлэх сангийн орлого	1 537.6	482.6	31.4
Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	168.3	192.1	114.1
2. Орон нутгийн төсвийн нийт зарлага	45 912.4	29 353.2	63.9
Орон нутгийн төсвийн нийт зарлага	45 912.4	29 353.2	63.9
Сумдын орон нутгийн байгууллагуудын зарлага	23 782.7	16 248.9	68.3
Сумдын орон нутгийн хөгжлийн сан	6 497.9	2 420.6	37.3
Аймгийн шууд харьцдаг байгууллагуудын зарлага	15 631.8	10 683.7	68.3
Аймгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт	2 996.5	1 061.9	35.4
Аймгийн орон нутгийн хөгжлийн сан	2 511.8	2 230.7	88.8
Халамжийн сан	118.8	75.3	63.4
Шууд харьцдаг төсвийн байгууллагуудын зарлага	9 154.7	6 698.2	73.2
Аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгө	850.0	617.6	72.7
3. Аймгаас олгосон санхүүгийн дэмжлэг, орлогын шилжүүлэг	11 350.6	11 350.6	100.0
Сумдад олгосон санхүүгийн дэмжлэг	4 492.2	4 492.2	100.0
Сумдад олгосон орон нутгийн хөгжлийн сангийн орлогын шилжүүлэг	3 891.2	3 891.2	100.0
Хот тохижуулахын урсгал зардалд	82.4	82.4	100.0
Мал эмнэлгийн үйлчилгээний зардалд	-	-	-
Хөрөнгө оруулалтын зардалд	3 808.8	3 808.8	100.0
Аймагт олгосон орон нутгийн хөгжлийн сангийн орлогын шилжүүлэг	2 967.2	2 967.2	100.0
Хөрөнгө оруулалтын зардалд	2 648.6	2 648.6	100.0
Мал эмнэлгийн үйлчилгээний хяналтын зардалд	297.0	297.0	100.0
Усан хангамжийн татаас	21.7	21.7	100.0
4. Тусгай сангуудын зарлага	1 537.6	482.6	31.4
Сумдын сум хөгжүүлэх сан	1 537.6	482.6	31.4

Эх үүсвэр: Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс

5.2.2 ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГЫН МЭДЭЭ, сая төгрөг

Сум	Орлого /сая.төг/			Орон нутгийн байгууллагын зарлаг /сая.төг/		
	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Хувь	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Хувь
Алтанбулаг	458.3	387.0	84.5	764.2	595.7	77.9
Баруунбүрэн	321.0	246.1	76.7	867.9	476.9	55.0
Баянгол	623.9	603.1	96.7	982.8	714.1	72.7
Ерөө	2 981.8	1 922.5	64.5	4 207.4	1 862.0	44.3
Жавхлант	215.0	155.4	72.3	640.1	507.7	79.3
Зүүнбүрэн	321.9	191.5	59.5	790.2	580.0	73.4
Мандал	3 749.7	3 954.6	105.5	6 293.2	3 405.4	54.1
Орхон	207.1	129.1	62.3	1 275.8	879.8	69.0
Орхонтуул	150.6	209.5	139.1	819.1	588.8	71.9
Сайхан	2 404.6	1 792.6	74.5	2 585.4	1 793.9	69.4
Сант	225.8	123.5	54.7	661.4	440.8	66.6
Сүхбаатар	4 714.1	3 774.9	80.1	5 013.9	3 157.8	63.0
Түшиг	190.1	268.7	141.4	698.7	533.2	76.3
Хушаат	433.7	216.0	49.8	626.0	340.2	54.3
Хүдэр	512.4	712.8	139.1	1 975.1	1 312.6	66.5
Цагааннуур	597.4	390.8	65.4	1 031.5	718.2	69.6
Шаамар	254.4	321.2	126.3	1 048.0	762.5	72.8
Сумдын дүн	18 361.8	15 399.5	83.9	30 280.7	18 669.5	61.7
Аймгийн төсөв	11 996.7	8 142.1	67.9	15 631.8	10 683.7	68.3
Бүгд	30 358.5	23 541.6	77.5	45 912.4	29 353.2	63.9

Эх үүсвэр: Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс

5.2.3 ТУСГАЙ ЗОРИУЛАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН ЗАРЛАГА, ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН АВЛАГА, ӨГЛӨГИЙН МЭДЭЭ, сумдаар

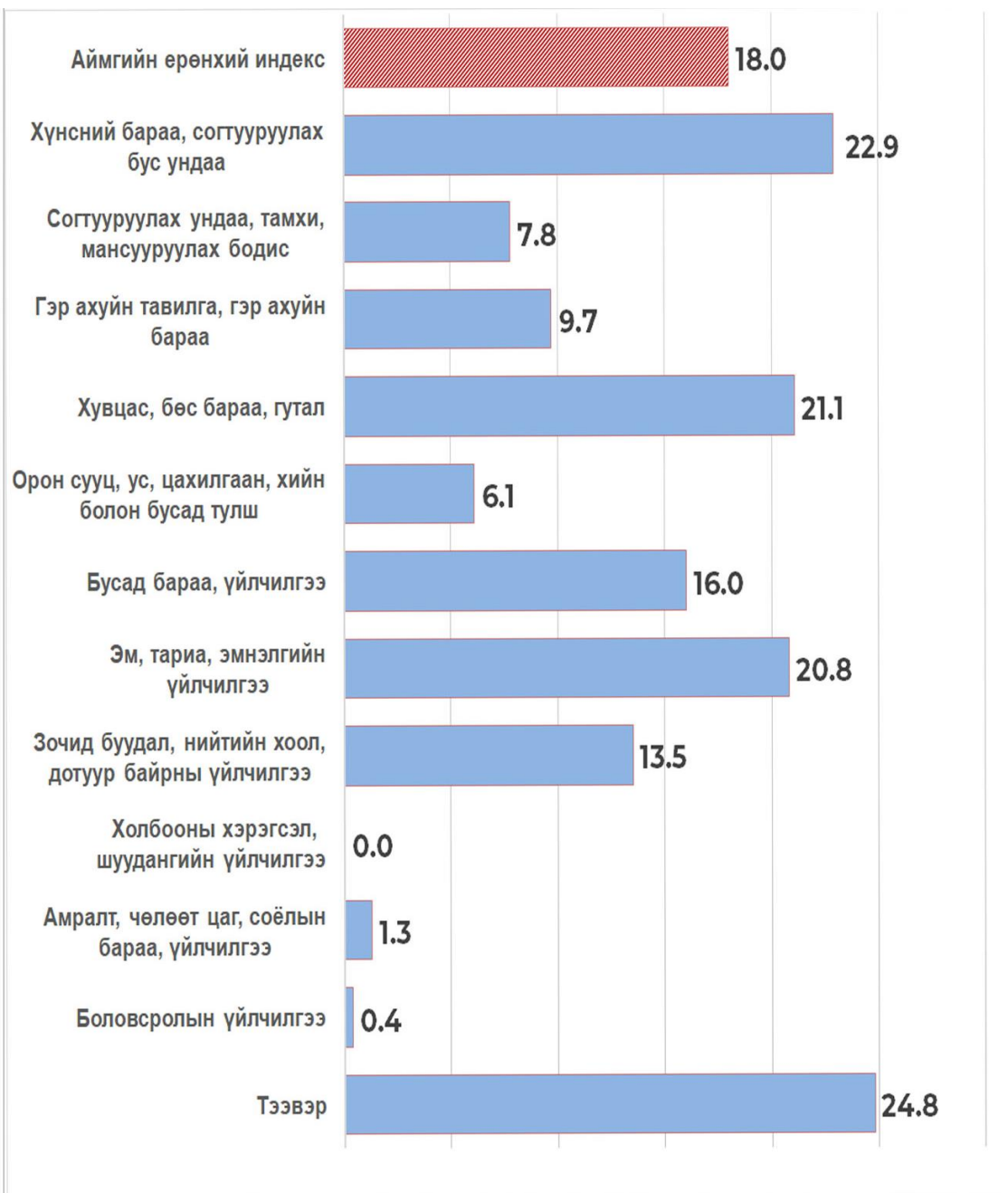
Сум	Санхүүгийн дэмжлэг /мян.төг/			Авлага	Өглөг
	Олгох	Олгосон	Хувь		
Алтанбулаг	288.1	288.1	100.0		133.7
Баруунбүрэн	337.4	337.4	100.0		27.3
Баянгол	138.3	138.3	100.0		
Ерөө					18.7
Жавхлант	407.7	407.7	100.0		13.4
Зүүнбүрэн	379.5	379.5	100.0	0.8	
Мандал	0.0	0.0			32.8
Орхон	444.8	444.8	100.0		2.1
Орхонтуул	540.3	540.3	100.0	10.6	27.9
Сайхан	159.7	159.7			752.8
Сант	331.5	331.5	100.0		2.8
Сүхбаатар				6.8	
Түшиг	285.4	285.4	100.0		
Хүдэр					
Хушаат	301.0	301.0	100.0		
Цагааннуур	301.1	301.1	100.0		9.1
Шаамар	577.6	577.6	100.0		
Сумдын дүн	4 492.2	4 492.2	100.0	18.2	1 020.6
Аймгийн төсөв					1.2
Бүгд	8 984.4	8 984.4	100.0	18.2	1 021.8

Эх үүсвэр: Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс

6 ҮНЭ

МОНГОЛЫН
ХАМГААГАХ
ЭРХЭМ
ЭРХЭМ
ЭРХЭМ

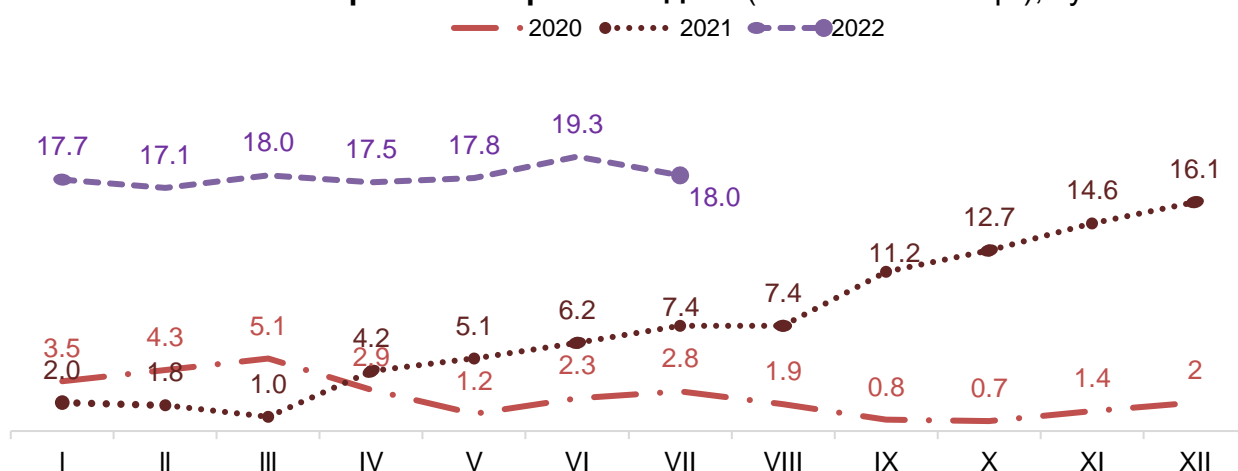
6.1 Үнэ, хэрэглээний үнийн индекс

Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний үнэ 2022 оны 7 сард өмнөх сараас 0.1 хувиар, өмнөх оны мөн үеэс 18.0 хувиар өссөн байна.

Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний үнэ өмнөх оны мөн үеэс 18.0 хувиар өсөхөд тээврийн бүлгийн үнэ 24.8 хувь, хүнсний бараа, согтууруулах бус ундааны бүлгийн үнэ 22.9 хувь, хувцас, бөс бараа, гутлын бүлгийн үнэ 21.1 хувь, эм, тариа, эмнэлгийн үйлчилгээний бүлгийн үнэ 20.8 хувь, бусад бараа, үйлчилгээний бүлгийн үнэ 16.0 хувь, зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээний бүлгийн үнэ 13.5 хувь, гэр ахуйн тавилга, гэр ахуйн барааны бүлгийн үнэ 9.7 хувь, согтууруулах ундаа, тамхи мансууруулах бодисын бүлгийн үнэ 7.8 хувь, орон сууц, ус, цахилгаан, хийн болон бусад түлшний бүлгийн үнэ 6.1 хувь, амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа үйлчилгээний бүлгийн үнэ 1.3 хувь, боловсролын үйлчилгээний бүлгийн үнэ 0.4 хувиар тус тус өсөж голлон нөлөөлсөн байна.

Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний үнэ өмнөх сараас 0.1 хувиар өсөхөд зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээний бүлгийн үнэ 2.8 хувь, эм, тариа, эмнэлгийн үйлчилгээний бүлгийн үнэ 2.0 хувь, тээврийн бүлгийн үнэ 1.7 хувь, согтууруулах ундаа, тамхи, мансууруулах бодисын бүлгийн үнэ 0.7 хувь өсөж, хүнсний бараа, согтууруулах бус ундааны бүлгийн үнэ 0.4 хувиар буурч голлон нөлөөлсөн байна.

Хэрэглээний үнийн индекс (өмнөх оны мөн үе), хувь

6.1.1 АЙМГИЙН ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС

	<u>2022.VII</u> 2021.VII	<u>2022.VII</u> 2021.XII	<u>2022.VII</u> 2021.VI
Сэлэнгэ аймгийн хэрэглээний үнийн индекс			
АЙМГИЙН ЕРӨНХИЙ ИНДЕКС	118.0	110.2	100.1
Хүнсний бараа, согтууруулах бус ундаа	122.9	117.0	99.6
Согтууруулах ундаа, тамхи мансууруулах бодис	107.8	105.9	100.7
Хувцас, бөс бараа, гутал	121.1	105.1	100.0
Орон сууц, ус цахилгаа, хийн болон бусад түлш	106.1	103.4	100.0
Гэр ахуйн тавилга, гэр ахуйн бараа	109.7	106.2	100.2
Эм, тариа, эмнэлэгийн үйлчилгээ	120.8	116.2	102.0
Тээвэр	124.8	110.2	101.7
Холбооны хэрэгсэл, шуудангийн үйлчилгээ	100.0	100.0	100.0
Амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа	101.3	100.7	100.0
Боловсролын үйлчилгээ	100.4	100.4	100.0
Зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээ	113.5	105.7	102.8
Бусад бараа, үйлчилгээ	116.0	111.1	100.0

6.1.2 ӨРГӨН ХЭРЭГЛЭЭНИЙ БАРАА, БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ДУНДАЖ ҮНЭ, төгрөг

Өргөн хэрэглээний барааны нэр төрөл	2021 VII	2022 VII	<u>2022 VII</u> 2021 VII
1. ХҮНСНИЙ БАРАА			
Талх, гурил, будаа			
Гурил /савласан, кг/	1 650	1 500	90.9
Талх /орон нутгийн, ш/	1 300	1 400	107.7
Нарийн боов /кг/	4 000	4 500	112.5
Будаа /кг/	2 700	3 300	122.2
Элсэн чихэр /кг/	2 400	3 200	133.3
2 МАХ МАХАН БҮТЭЭГДЭХҮҮН			
Хонины мах /кг/	9 200	9 500	103.3
Үхрийн мах /кг/	10 500	12 000	114.3
Адууны мах /кг/	9 000	8 500	94.4
Ямааны мах /кг/	8 500	9 000	105.9
Дотор мах, цувдай /цусгүй/	5 000	5 000	100.0
Хиам /чанасан, кг/	12 500	16 500	132.0
3 СҮҮ, СҮҮН БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ӨНДӨГ			
Сүү /задгай, л/	1 200	1 000	83.3
Сүү / савласан, л/	3 200	4 500	140.6
Тараг /задгай, л/	1 300	1 500	115.4
Хорхой ааруул /задгай, чихэртэй, кг/	21 000	25 000	119.0
Айраг /л/	5 000		0.0
Хуурай сүү /кг, Орос, 25% тослогтой/	4 500	6 000	133.3
Өндөг /ш/	350	350	100.0
4 Бүх төрлийн өөх тос			
Ургамлын тос /л/	5 300	11 000	2.5*
Өөхөн тос /кг/	2 800	3 000	107.1
Шар тос /кг/	20 000	25 000	125.0
Масло /задгай, кг/	4 700	7 500	159.6
5 ХҮНСНИЙ НОГОО			
Төмс /кг/	1 000	5 000	5.0*
Лууван /кг/	1 750	4 000	2.2*
Манжин /кг/	2 500	3 500	140.0
Байцаа /кг/	1 800	3 500	194.4
Сонгино /кг/	2 200	4 000	181.8
Өргөст хэмх /шилтэй, дарсан/	5 500	7 600	138.2
Алаг салат /шилтэй, Urbanek, 630гр/	4 700	4 500	95.7
2. ШАТАХУУН			
Бензин А - 80	2 040	2 480	121.6
Бензин А - 92	2 070	2 500	120.8
Дизелийн түлш	2 490	4 030	161.8

6.1.3 БАРИЛГЫН МАТЕРИАЛЫН ДУНДАЖ ҮНЭ, төгрөг

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2019 XII	2020 XII	2021 XII	2022 V	2022 VI	2022 VII	<u>2022 VII</u> 2021 XII
Цемент	50 кг	11 000	14 000	13 000	14 500	14 500	-	
Замаск	25 кг	6 000	6 000	15 000	16 000	16 000	15 000	100.0
Будаг /солонго /	Литр	3 500	3 500	5 500	6 500	6 500	6 500	118.2
Багс /том /	Ширхэг	2 500	2 500	3 000	4 000	4 000	4 000	133.3
Багс /жижиг /	Ширхэг	500	500	1 200	2 300	2 300	2 300	191.7
Обой /хулдаас/	Боодол	15 000	15 000	19 000	19 000	19 000	19 000	100.0
Обой /цаасан/	Боодол	6 000	6 500	9 000	9 000	9 000	9 000	100.0
Шалны хулдаас / зузаан /	Метр	20 000	21 000	30 000	31 000	31 000	31 000	103.3
Цахилгааны утас /орос /	Метр	2 500	2 500	3 500	3 600	3 600	3 600	102.9
Хаалга /төмөр /	Ширхэг	350 000	350 000	750 000	1000 000	1000 000	800 000	106.7
Хаалга /модон /	Ширхэг	150 000	150 000	290 000	300 000	300 000	290 000	100.0
Паркетан шал	м2	-	-	30 000	31 000	31 000	31 000	103.3
Гадна фасад	Ширхэг	-	-	49 000	50 000	50 000	50 000	102.0
Хадаас 70тай	Кг	3 500	3 500	5 500	6 000	6 000	6 000	109.1

Эх үүсвэр: Стандарт барилгын материалын дэлгүүр

6.1.4 МАЛЫН ҮНЭ, мянган төгрөг

Үзүүлэлт		Нас, Хүйс	Х/н	2021-VII	2022-VII
А. Малын үнэ					
1.Адуу					
Нас гүйцсэн		эр	толгой	1500.0	1800.0
		эм	толгой	1500.0	1800.0
Өсвөр насны		эр	толгой	1000.0	1000.0
		эм	толгой	1000.0	1000.0
2.Үхэр					
Нас гүйцсэн		эр	толгой	1600.0	1600.0
		эм	толгой	1600.0	1600.0
Өсвөр насны		эр	толгой	1200.0	1300.0
		эм	толгой	1200.0	1300.0
3.Хонь					
Нас гүйцсэн		эр	толгой	250.0	250.0
		эм	толгой	230.0	250.0
Төлөг		эр	толгой	160.0	150.0
		эм	толгой	160.0	150.0
4.Ямаа					
Нас гүйцсэн		эр	толгой	180.0	180.0
		эм	толгой	150.0	170.0
Борлон		эр	толгой	100.0	70.0
		эм	толгой	100.0	70.0

6.1.5 ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮНЭ, төгрөг

Үзүүлэлт	Х/Н	2021-VII	2022-VII
1.Мах			
Тахианы	кг	1 200	12 500
Гахайны	кг	1 100	11 000
2.Хөөвөр, хялгас			
Адууны дэл	кг	5 000	4 000
Адууны сүүл	кг	5 000	4 000
3.Арьс шир			
Адууны шир	ш	5 000	4 000
Үхрийн шир			
1.80-2.3 метрийн хэмжээтэй шир	ш	5 000	4 000
2.3 метрээс дээш хэмжээтэй шир	ш	6 000	4 000
Хонины ноостой нэхий /өлөнтэй/	ш	500	500
4.Хөдөө аж ахуйн бусад бүтээгдэхүүн			
Өндөг, дотоодын	ш	350	350
Зөгийн бал, дотоодын	кг	25 000	30 000
5.Газар тариалангийн бусад бүтээгдэхүүний үнэ, дотоодын			
5.1.Хүнсний ногоо			
Сонгино	кг	2 500	3 500
Өргөст хэмх	кг	8 000	5 000

Тайлбар: Үнийг Сүхбаатар сумын ханшаар авсан болно.

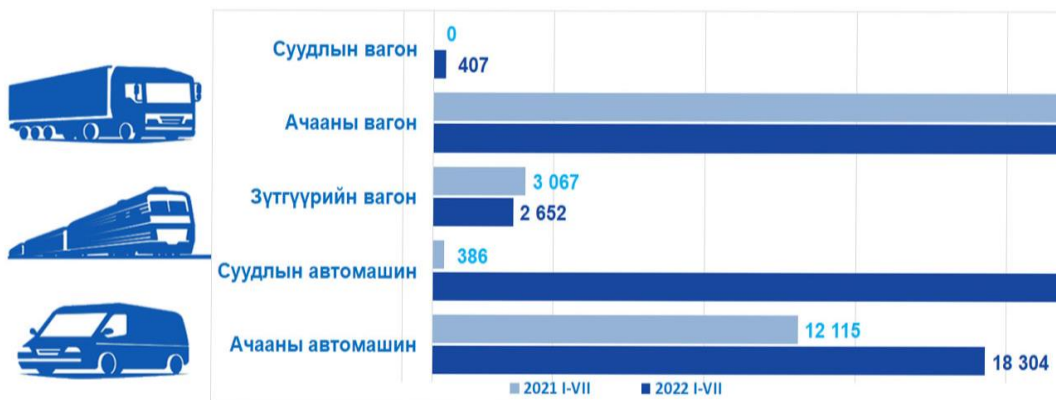
7 ГААЛЬ, ГАДААД ХУДАЛДАА

ᠲᠡᠭᠡᠨ ᠪᠣᠮᠲᠤ ᠨᠡᠪᠲᠦᠷᠰᠢᠨ ᠵᠣᠷᠴᠢᠭᠢᠭ ᠮᠢᠨ.ᠬᠤᠨ

Хилийн боомтоор нэвтэрсэн зорчигч мян.хүн

Хилийн боомтоор нэвтэрсэн тээврийн хэрэгсэл

Гадаад худалдаа мян.\$

2021 I-VII

Нийт эргэлт
110 422.6

Импорт
108 718.6

Экспорт
1 704.0

2022 I-VII

Нийт эргэлт
400 942.2

Импорт
398 669.7

Экспорт
2 272.5

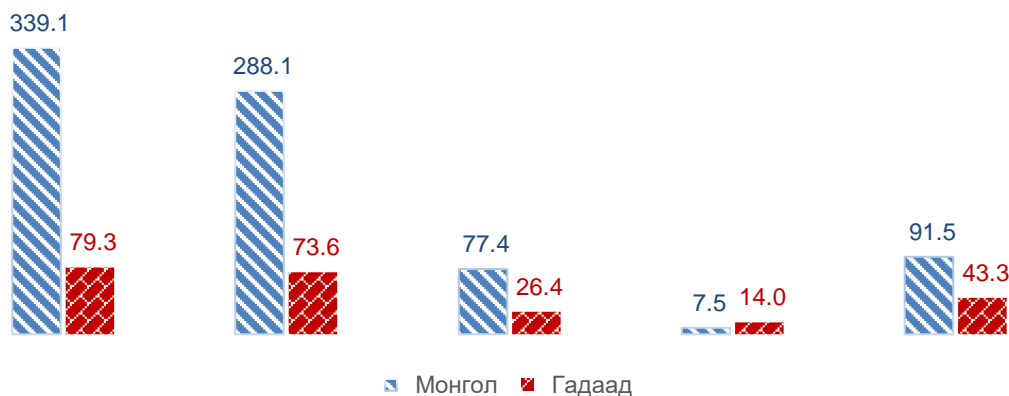

7.1 Хилээр орсон, гарсан иргэд

Сэлэнгэ аймагт 2022 оны эхний 7 сарын байдлаар Алтанбулаг болон Сүхбаатар боомтоор давхардсан тоогоор 135.1 мянган зорчигч нэвтэрсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 113.6 (5.3*) мянган хүнээр өссөн байна. Нийт зорчигчдын 91.5 (67.7%) мянга нь Монгол иргэд, 43.6 (32.3%) мянга нь гадаад иргэд байна. Энэ нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад хилээр нэвтэрсэн Монгол иргэдийн тоо 84.0 (11.2*) мянган хүнээр, гадаад иргэдийн тоо 29.6 (2.1*) мянган хүнээр өссөн үзүүлэлтэй байна.

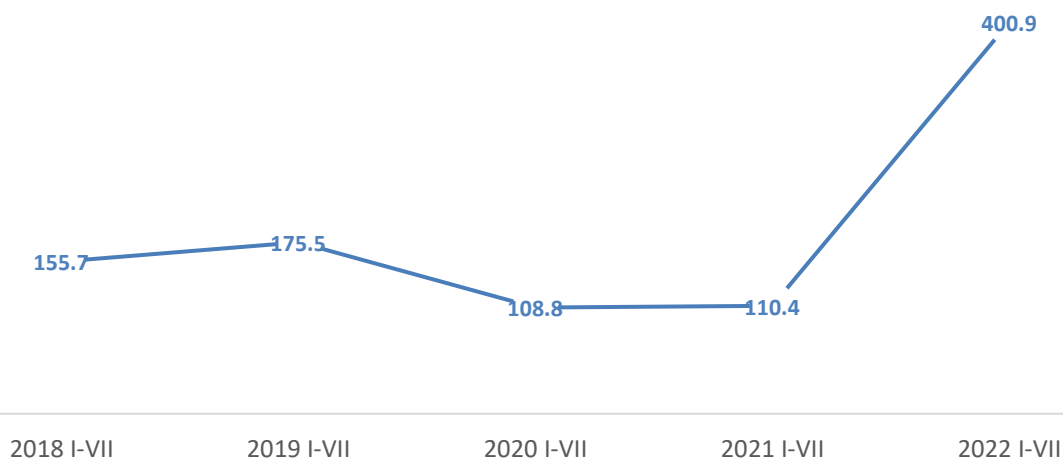
Хилээр орсон гарсан иргэд

7.2 Гадаад худалдаа

Сэлэнгэ аймагт 2022 оны эхний 7 сарын байдлаар гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт 400.9 сая америк доллар, үүнээс экспорт 2.2 сая америк доллар, импорт 398.7 сая америк доллар байна. Нийт бараа эргэлтийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 290.5 (2.6*) сая америк доллар, үүнээс экспорт 0.6 (33.4%) сая америк доллараар, импорт 290.0 (2.3*) сая америк доллараар өссөн байна.

Гадаад худалдааны бараа эргэлт, сая.\$

7.1.1 ХИЛИЙН БООМТООР НЭВТЭРСЭН ЗОРЧИГЧ, ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЭЛ

Үзүүлэлт	Орсон		Гарсан		Бүгд		2021 I-VII 2020 I-VII
	2021 I-VII	2022 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	
Суудлын вагон		204		203		407	
Ачааны вагон	66 281	51 242	66 457	49 003	132 738	100 245	0.8
Зүтгүүрийн вагон	1 531	1 332	1 536	1 320	3 067	2 652	0.9
Суудлын автомашин	226	15 705	160	15 455	386	31 160	80.7
Ачааны автомашин	6 213	9 336	5 902	8 968	12 115	18 304	1.5
Зорчигч монгол	3 783	46 487	3 704	44 990	7 487	91 477	12.2
гадаад	6 735	22 402	7 254	21 218	13 989	43 620	3.1
Ачаа тээш /мян.тн /	3 337.6	2 132.2	610.7	557.1	3 948	2 689.3	0.7

Эх үүсвэр: Сэлэнгэ аймаг дахь Гаалийн газар

7.2.1 СЭЛЭНГЭ ДЭХ ГААЛИЙН ГАЗРААР ДАМЖСАН ГАДААД ХУДАЛДАА

Бараа эргэлт	Импорт /мян. \$/		Экспорт /мян.\$/		Нийт эргэлт /мян.\$/		2020 I-VII 2019 I-VII
	2021 I-VII	2022 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	
Бүгд	108 718.6	398 669.7	1 704.0	2 272.5	110 422.6	400 942.2	3.6*
Сүхбаатар боомт	72 084.3	103 617.9	1 617.4		73 701.7	103 617.9	1.4*
Алтанбулаг боомт	35 832.1	286 621.2	19.7	2 256.8	35 851.8	288 878.0	8.1*
Алтанбулаг / Чөлөөт бүс /	802.2	8 430.6	66.9	15.7	869.2	8 446.3	9.7*

Эх үүсвэр: Сэлэнгэ аймаг дахь Гаалийн газар

8 АЖ ҮЙЛДВЭР

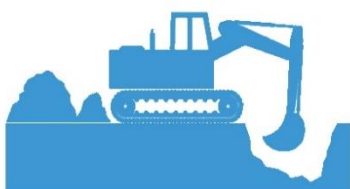

МОНГОЛЫН УЛАСЫН ХААМГАЙН АЖ АХУЙН ХӨДӨӨ

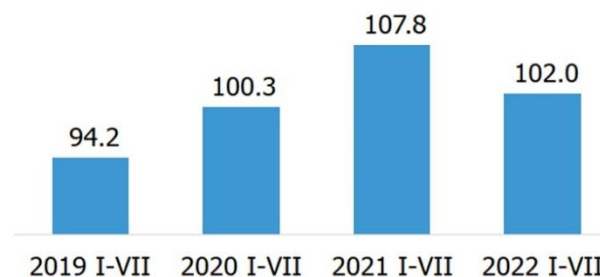
Нийт бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт, тэрбум төгрөг

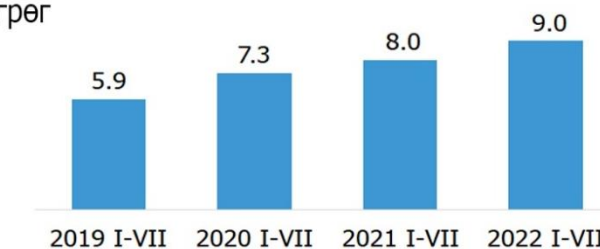
Уул уурхайн олборлолт, тэрбум төгрөг

Боловсруулах үйлдвэрлэл, тэрбум төгрөг

Цахилгаан, дулааны эрчим хүч үйлдвэрлэл, усан хангамж, хог хаягдал цэвэрлэх, тэрбум төгрөг

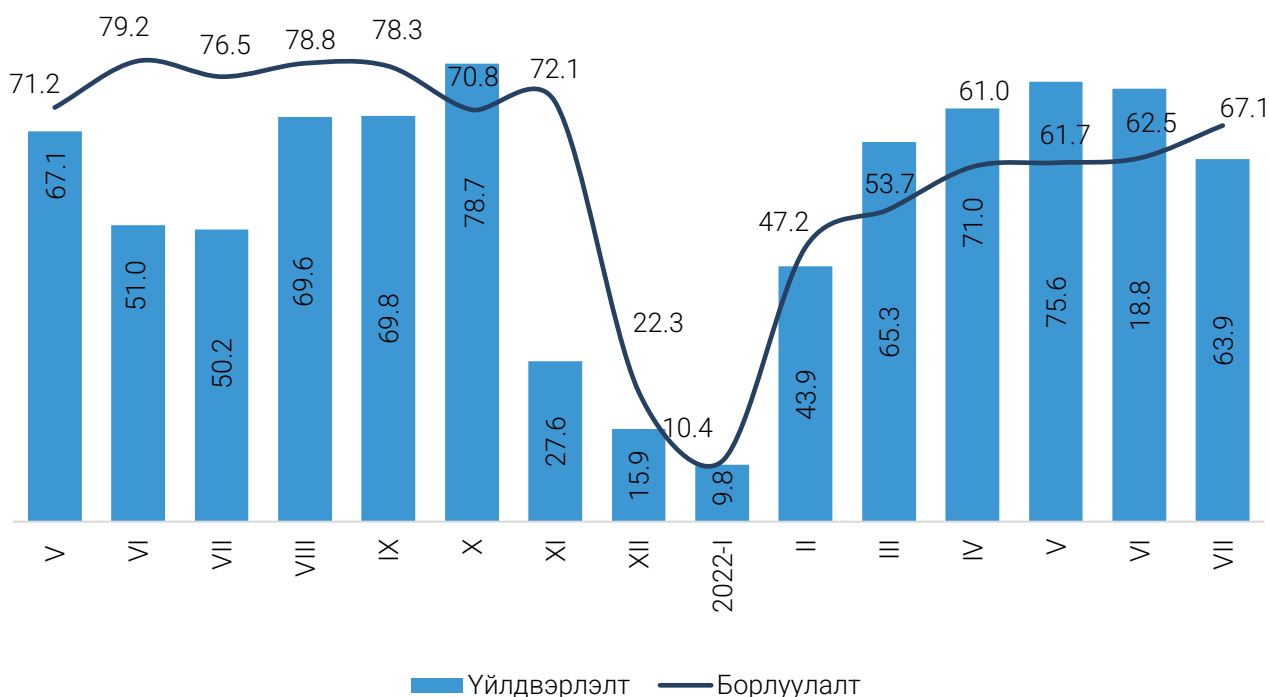
8.1 Аж үйлдвэр

2022 оны эхний 7 сарын байдлаар аж үйлдвэрийн салбарт 402.3 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, 364.7 тэрбум төгрөгийн борлуулалт хийгдсэн нь урьд оны мөн үеэс үйлдвэрлэлт 58.3(17.0%) тэрбум төгрөгөөр өсч , борлуулалт 111.9 (23.5%) тэрбум төгрөгөөр буурсан байна.

Аж үйлдвэрийн нийт бүтээгдэхүүний 291.3 (72.4%) тэрбум төгрөг нь уул уурхайн үйлдвэрлэлийн салбарт, 102.0 (25.4%) тэрбум төгрөг нь боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт, 6.7 (1.6%) тэрбум төгрөг нь цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын үйлдвэрлэлийн салбарт, 2.3 (0.6%) тэрбум төгрөг нь ус хангамж; сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйлдвэрлэлийн салбарт бүтээгдсэн байна.

Өнгөрсөн оны мөн үеэс уул уурхай олборлох аж үйлдвэрийн салбарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт 63.1 (27.7%) тэрбум төгрөгөөр өсч, боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт 5.8 (5.4%) тэрбум төгрөгөөр буурсан бол, цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын үйлдвэрлэлт 1.3 (24.4%) тэрбум төгрөгөөр өсч , ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйлдвэрлэл 0.3 (12.4%) тэрбум төгрөгөөр буурчээ.

Аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт, борлуулалт, тэрбум төгрөгөөр

8.1 АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ, салбараар, сая төгрөг

Аж үйлдвэрийн салбар	2021 VII	2021 I-VII	2022 VII	2022 I- VII	<u>2022 I- VII</u> <u>2021 I- VII</u>
Нийт үйлдвэрлэл	60 992.2	343 934.0	62 274.0	402 262.0	117.0
Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэр	42 502.2	228 117.3	42 178.7	291 247.6	127.7
Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт	24.3	995.6	-	-	-
Металлын хүдэр олборлолт	42 477.9	227 121.6	42 178.7	291 247.6	128.2
Уул уурхайн туслах үйл ажиллагаа	0.0	0.0	-	-	-
Боловсруулах аж үйлдвэр	18 093.7	107 811.4	19 751.4	102 029.4	94.6
Мах боловсруулах, консервлох	0.0	8.2	23.3	261.9	32*
Сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	117.3	766.5	102.6	883.9	115.3
Хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	54.1	345.5	182.8	1 521.3	4*
Ундаа үйлдвэрлэл	9 040.4	60 086.4	8 059.8	43 847.2	73.0
Ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл	3.0	22.6	-	11.6	51.5
Хувцас үйлдвэрлэл	-	-	-	16.0	-
Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	-	3.4	-	-	-
Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл; сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	129.9	3 368.2	802.8	6 434.6	191.0
Хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа	2.4	17.5	4.0	25.4	145.0
Химийн бодис болон химийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	-	-	20.4	96.4	-
Үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл	-	7.7	-	-	-
Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	8 746.6	43 104.8	10 555.6	48 869.1	113.4
Тавилга үйлдвэрлэл	-	60.0	-	32.8	54.7
Боловсруулах бусад үйлдвэрлэл	-	20.8	-	29.0	139.4
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын үйлдвэрлэл	19.1	5 359.9	41.5	6 668.2	124.4
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	19.1	5 359.9	41.5	6 668.2	124.4
Ус хангамж; сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	377.1	2 645.3	302.4	2 316.7	87.6
Ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа	261.5	1 835.6	270.1	1 978.7	107.8
Сувагжилтын систем	63.8	459.1	-	-	-
Хог хаягдлыг цуглуулах, боловсруулах, зайлуулах; дахин ашиглах	51.9	350.7	32.2	338.0	96.4

8.2 АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН БОРЛУУЛАЛТ, салбараар, сая төгрөг

Аж үйлдвэрийн салбар	2021 VII	2021 I-VII	2022 VII	2022 I- VII	<u>2022 I- VII</u> 2021 I- VII
Нийт үйлдвэрлэл	77 590.3	476 581.5	68 132.7	364 683.1	76.5
Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэр	60 568.6	356 221.2	41 680.5	223 036.9	62.6
Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт	23.9	892.4	-	153.8	17.2
Металлын хүдэр олборлолт	60 544.7	355 328.8	41 680.5	222 883.1	62.7
Уул уурхайн туслах үйл ажиллагаа	-	-	-	-	-
Боловсруулах аж үйлдвэр	16 623.4	112 340.4	26 107.4	132 649.0	118.1
Мах боловсруулах, консервлох	0.0	9.0	30.8	260.8	29*
Сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	105.8	636.6	123.7	869.4	136.6
Хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	63.5	385.6	234.3	1 889.2	4*
Ундаа үйлдвэрлэл	6 505.7	61 984.5	9 141.5	57 890.5	93.4
Ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл	3.8	27.0	-	13.2	49.0
Хувцас үйлдвэрлэл	-	-	-	16.2	-
Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	-	3.4	-	-	-
Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл; сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	245.2	3 592.4	1 317.0	6 822.0	189.9
Хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа	3.4	25.1	5.0	31.8	126.9
Химийн бодис болон химийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	-	-	28.0	132.3	-
Үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл	-	10.5	-	-	-
Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	9 695.9	45 585.6	15 227.0	64 656.7	141.8
Тавилга үйлдвэрлэл	-	60.0	-	41.8	69.7
Боловсруулах бусад үйлдвэрлэл	-	20.8	0.0	25.0	120.2
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалтын үйлдвэрлэл	19.1	5 359.9	41.5	6 676.2	124.6
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	19.1	5 359.9	41.5	6 676.2	124.6
Ус хангамж; сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	379.3	2 660.0	303.2	2 320.9	87.3
Ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа	263.6	1 850.3	271.0	1 982.9	107.2
Сувагжилтын систем	63.8	459.1	-	-	-
Хог хаягдлыг цуглуулах, боловсруулах, зайлуулах; дахин ашиглах	51.9	350.7	32.2	338.0	96.4

8.3 АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН ГОЛ НЭРИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ

Бүтээгдэхүүний нэр	Хэмжих нэгж	2021-VII	2021 I-VII	2022- VII	2022 I- VII	<u>2022 I- VII</u> 2021 I- VII
Хүрэн нүүрс, бөөгнөрөөгүй	мян.тн	1.2	49.8	-	-	-
Төмрийн хүдэр	мян.тн	375.0	1,994.9	332.8	2,346.2	117.6
Цэвэршүүлээгүй алт	кг	-	-	3.7	14.5	-
Дулааны эрчим хүч	мян.Гкал	0.0	137.0		144.7	105.6
Үхрийн шинэ, сэврээсэн мах	тн	-	-	-	7.2	-
Үхрийн шинэ, хөлдөөсөн дайвар бүтээгдэхүүн	тн	-	-	-	1,417.6	-
Хагас боловсруулж хөлдөөсөн мах (бөөрөнхий мах, котлет)	кг	-	-	-	1,544.1	-
Бусад амьтны бэлтгэсэн болон нөөшилсэн мах, дайвар бүтээгдэхүүн, цусан бэлдмэл	кг	-	1.4	1.4	4.9	3*
Хиам	тн	-	-	1,067.4	5,585.5	-
Наранцэггийн цэвэршүүлсэн тос	мян.л			31.4	272.3	
Боловсруулсан шингэн сүү	мян.л	74.8	388.1	54.8	454.7	117.2
Тараг, йогурт	мян.л	2.0	11.4	0.4	2.0	17.8
Үнээний сүүний бяслаг	тн	-	8.6	-	5.9	
Зайрмаг болон зайрмаган бүтээгдэхүүн	мян.ш	0.3	0.9	18.0	54.0	60*
Аруул	тн	0.6	3.6	0.0	0.4	10.2
Нарийн боов	тн	5.6	38.6	5.2	38.9	100.8
Бялуу	тн	1.0	5.6	1.5	9.3	167.0
Талх	тн	12.9	93.7	7.7	109.7	117.1
Хэрчсэн гурил	тн	0.8	5.3	3.1	23.9	4*
Жин нь 3 кг-аас ихгүй байхаар савласан ногоон цай	кг	46.8	327.6	133.1	724.8	221.2
Цэвэр спирт	мян.л	271.8	1,697.7	150.7	1,225.4	72.2
Цагаан архи	мян.л	814.7	5,442.3	740.1	4,103.1	75.4
Цэвэр ус	мян.л	16.0	112.0	7.0	49.0	43.8
Сүлжмэл урт, богино оймс, оймсны төрлийн эдлэл	мян.хос	1.0	7.0	-	2.2	31.4
Эрэгтэй монгол дээл, тэрлэг	ш	-	16.0	-	22.0	137.5
Эмэгтэй монгол дээл, тэрлэг	ш	-	22.0	-	88.0	4*
Эмэгтэй хүний цамц	ш	20.0	128.0	-	12.0	9.4
Биеийн тамир, гулгалт, усны оёмол хувцас	ш	-	-	-	163.0	-
Зүсмэл материал	м3	90.5	2,213.2	289.0	4,662.5	210.7
Төмөр замын дэр мод (идээлсэн)	мян.м3	0.3	7.6	0.2	6.1	79.5
Модон байшингийн хийц	ш	2,725.0	31,784.0	820.0	21,262.0	66.9
Модон авдар, хайрцаг, тавиур	ш	0.0	97.0	120.0	122.0	125.8
Хүснэгт маягт	мян.х.д.х	29.8	219.4	50.3	317.9	144.9
Азот фосфорын бордоо	тн			4.0	18.9	
Түүхий ба шатаасан шохой, усжсан лагшин	тн	5,891.2	24,783.0	5,121.9	32,678.5	131.9
Клинкерт хэлбэртэйгээс бусад төрлийн портланд цемент, хөнгөн цагаант ба шаарган цемент, усжсан цемент	мян.тн	40.2	180.3	66.2	257.9	143.0
Бетонон дэр	ш	12,680.0	84,928.0	144.0	34,496.0	40.6
Төвлөрсөн сүлжээгээр цэвэр, бохир ус дамжуулах, түгээх үйлчилгээ (уур, халуун уснаас бусад)	мян.м3	84.3	581.2	19,311.3	336,558.1	-
Бохир усны шугам, бохир усыг ариутгах, цэвэрлэх үйлчилгээ	мян.м3	96.8	596.3	75.2	525.2	88.1
Оршин суугчдын нийтлэг хог, хаягдал цуглуулах үйлчилгээ,	тн	1,284.4	8,709.1	805.4	8,153.4	93.6

9 БУСАД

2022 ОНЫ 8 ДУГААР САРЫН ЦАГ АГААРЫН УРЬДЧИЛСАН МЭДЭЭ

9.1 ТАНЫ АНХААРАЛД

Цаг агаарын сарын урьдчилсан мэдээнд тухайн сард агаарын дундаж температур болон орох хур тунадасны хэмжээ нь олон жилийн дундажтай харьцуулахад ямар байхыг баруун (Баян-Өлгий, Ховд, Увс, Завхан, Говь-Алтай, Баянхонгор), төв (Архангай, Өвөрхангай, Хөвсгөл, Булган, Сэлэнгэ, Төв, Орхон, Дархан-Уул), зүүн (Хэнтий, Дорнод, Сүхбаатар), говийн (Дундговь, Өмнөговь, Дорноговь, Говь-Сүмбэр) нутгийн гэсэн **4 бүс** нутаг тус бүрээр ялган зааж өгдөг. Түүнчлэн хэдий үед нутгийн аль хэсэгт дулаарах, хүйтрэх, бороо, цас орох, салхи шуурга болохыг тусгана. Цаг агаарын үзэгдэл нутгийн **30 хувиас** хэтрэхгүйгээр зурвас газраар ажиглагдах тохиолдолд “зарим газраар”, **30-70 хувьд** “ихэнх нутгаар”, **70 хувиас дээш** нутгийг хамрах тохиолдолд “бүх нутгаар” гэсэн нэр томъёо хэрэглэдэг. Дулааны улиралд агаарт болон хөрсний гадарга дээр температур **00**-аас бага болж хүйтрэхийг “цочир хүйтрэл” гэнэ. Цаг агаарын урьдчилсан мэдээг өдөр бүр 12 цагаар болон нэг, тав хоногоор нарийвчлан гаргаж радио, телевиз, хэвлэлээр нийтэд мэдээлдэг. Цаг агаарын байдал эрс өөрчлөгдөн цаашид хөдөө аж ахуйн болон эдийн засгийн бусад салбарын хэвийн үйл ажиллагаанд саад хийхээр аюултай үзэгдлийн хэмжээнд хүрч болзошгүй тохиолдолд “Урьдчилан анхааруулах мэдээ”, “Урьдчилан сэрэмжлүүлэх мэдээ” гаргаж радио, телевизээр нийт ард иргэдэд, харин ноцтой бэрхшээл учруулж эд хөрөнгө, иргэдийн амь нас хохирохоор онц аюултай үзэгдлийн хэмжээнд хүрэхээр бол “Гамшигт үзэгдлээс урьдчилан сэргийлэх мэдээ” гаргаж “Харанга” дохиотойгоор мэдээлэх ба мэдээллийг онцгой байдлын шугамаар нийт ард иргэд, төр засгийн бүх шатны удирдлагад яаралтай хүргэдэг. Засаг дарга нар “Гамшигт үзэгдлээс урьдчилан сэргийлэх мэдээ”-г хүлээн авмагц мэдээллийг өөрийн харъяа нутаг дэвсгэрийн иргэдэд хүргэх, гамшгаас хамгаалах, гамшигийн голомтод ажиллах, сэргээн босгох үйл ажиллагааг шуурхай зохион байгуулах үүрэгтэй.

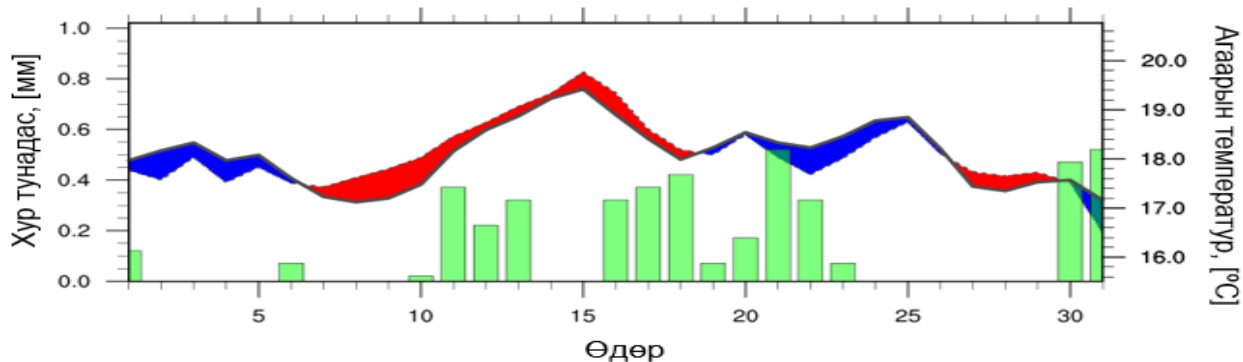
УУР АМЬСГАЛЫН ТОЙМ

Сарын дундаж агаарын температур ОЖД–аар 3-5°C градус дулаан байдаг. 2000 оноос хойших жилүүдэд дөрөвдүгээр сарын агаарын температур ОЖД–аас харьцангуй дулаан байсан ба тухайлбал 2004-2005, 2007-2010, 2011-2012, 2014-2021 онуудад ихэнх сумдын нутгаар олон жилийн дунджаас 2–6°C–аар дулаан байсан байна. Харин 1979-1980, 1983-1986, 1988, 1990-1991, 1993, 2010 онуудад агаарын температур олон жилийн дунджаас 2–6°C–аар хүйтэн байсан байна.

Сэлэнгийн сав нутгаар 4-9 мм хур тунадас ордог. Хур тунадасны хувьд 1979-1981, 1985, 1990, 1994-1995, 1998-2003, 2014-2016, 2018, 2021 онуудад ихэнх нутгаар олон жилийн дунджаас ахиу хур тунадас орсон бол 1982-1984, 1987-1988, 1992, 1996-1997, 2004, 2019-2020 онуудад олон жилийн дунджаас бага хур тунадас орсон байна.

ЦАГ АГААРЫН УРЬДЧИЛСАН МЭДЭЭ

Энэ сард агаарын дундаж температур бүх сумдын нутгаар ОЖД–аас дулаан буюу 4-6 градус дулаан байна. (Зураг 1).

Агаарын температур, хур тунадасны явцыг (Зураг 2)–д харуулав.

Зураг 3. 2022 оны 8–р сарын температур, хур тунадасны явц

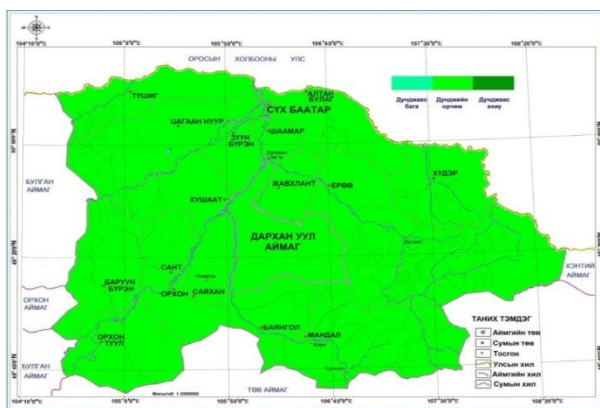
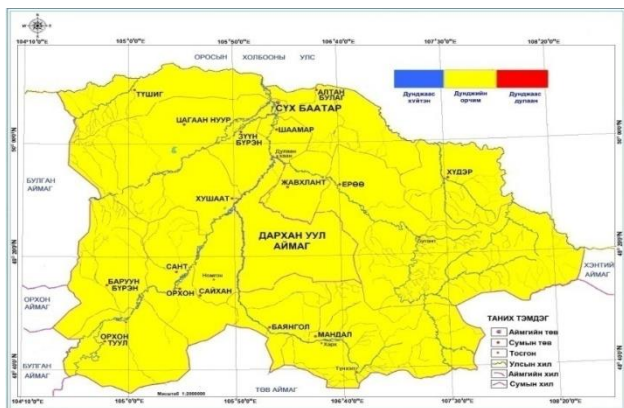
[Хөх – агаарын дундаж температур ОЖД-аас хүйтэн, улаан – агаарын дундаж температур ОЖД-аас дулаан, үргэлжилсэн хар зураас – агаарын дундаж температур, тасархай хар зураас – агаарын дундаж температурын ОЖД-аас хазайц хазайц, ногоон – хур тунадасны хэмжээ]

Агаарын температур нэгдүгээр арав хоногийн эхэн, хоёрдугаар арав хоногийн эхэн ба дунд үе, гуравдугаар арав хоногийн сүүлчээр ихэнх нутгаар ОЖД–аас 1–4°C–аар дулаан байх бол нэгдүгээр арав хоногийн дунд үеэр ОЖД–аас 1–3°C–аар, хоёрдугаар арав хоногийн сүүлч, гуравдугаар арав хоногийн эхээр ихэнх нутгаар 3–5°C–аар хүйтэн байх төлөвтэй байна.

Хур тунадас бүх сумдын нутгаар дунджийн орчим буюу 4-9 мм хур тунадас орох төлөвтэй байна. (Зураг 2). Нэг болон хоёрдугаар арав хоногийн сүүлч, гуравдугаар арав хоногийн дунд болон сүүлчээр ихэнх сумдын нутгаар хур тунадас орно. Салхи нэгдүгээр арав хоногийн дунд үе ба хоёрдугаар арав хоногийн сүүлч, гуравдугаар арав хоногийн дунд үеэр 14–16 м/с, зарим үед 18–20 м/с хүрч ширүүсэн цасан болон шороон шуурга шуурч болзошгүй.

8-р сарын агаарын температурын урьдчилсан мэдээ

8-р сарын хур тунадасны урьдчилсан мэдээ

2022 оны 8 дугаар сарын агаарын дундаж температурын урьдчилсан мэдээ, °C
[Д – агаарын температур ОЖД – аас дулаан, Н – агаарын температур ОЖД – ийн орчим]

2022 оны 8 дугаар сарын нийлбэр хур тунадасны урьдчилсан мэдээ, мм
[Б – хур тунадас ОЖД – аас бага, Н – хур тунадас ОЖД – ийн орчим, И – хур тунадас ОЖД – аас ахиу]

БУСАД

9.2 Хяналт, шалгалт

Аймгийн Мэргэжлийн хяналтын газар 2022 оны эхний 7 сарын байдлаар 581 хуулийн этгээд, 131 иргэнийг шалгаж, 274 зөрчил дутагдал илрүүлж, 142 зөрчил арилгуулсан байна. Мөн 13350.0 мянган төгрөгийн торгууль ногдуулан, 5850.0 мянган төгрөгийн торгуулийг барагдуулсан байна.

9.3 Онцгой байдлын газар

Онцгой байдлын газар нь 2022 оны эхний 7 сарын байдлаар 383 объект, 98 айл өрхийг үзлэг шалгалтад хамруулснаас, 1063 зөрчил дутагдал илрүүлснээс 401 зөрчил дутагдлыг газар дээр нь арилгуулсан байна. Оны эхний 7 сарын байдлаар 75 гал түймэр гарснаас объектод 63 гарсан байна. Гал түймрийн улмаас 152.7 сая төгрөгийн хохирол учраад байна. Галын аюулаас 523.7 сая төгрөгийн эд хөрөнгийг аварсан.

9.4 Түүвэр судалгаа

2022 оны эхний 7 сарын байдлаар Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгаанд 578 өрх хамрагдаж, урамшуулалд 4624.0 мян төгрөг, Ажиллах хүчний судалгаанд 370 өрх хамрагдаж, урамшуулалд 1850.0 мянган төгрөг олгосон байна.

9.2 МЭРГЭЖЛИЙН ХЯНАЛТЫН ГАЗРААС ХИЙСЭН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ

ТӨРӨЛ	Шалгалтанд хамрагдсан хуулийн этгээд	Шалгалтанд хамрагдсан иргэн	Зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлсэн хуулийн этгээд	Зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлсэн иргэн	илрүүлсэн зөрчил	арилгуулсан зөрчил	Тогтоосон нөхөн төлбөр /Мян.төг/	Тогтоосон торгууль шийтгэвэр /мян.төг/	Барагдуулсан торгууль шийтгэвэр /мян.төг/
Бүгд	581	131		122	274	142	505.2	13 350	5 850
Хүнсний чанар, стандартын хяналт	97	12			120	60		300	300
Мал эмнэлгийн хяналт	3	19		14					
Ургамал хамгаалал, хорио цээрийн хяналт	19	19			2	2		100	100
Таримал ургамлын үрийн хяналт	3	1							
Байгаль орчны хяналт	6	3			14	10		2 500	1 500
Эрүүл ахуй, халдвар хамгааллын хяналт	367	31		69	19	10		3 000	
Эм, биобэлдмэлийн хяналт									
Хөдөлмөрийн хяналт	11	19			11	5	505.2	150	150
Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн хяналт	15				2	2		300	300
Нийгмийн хамгааллын хяналт									
Барилгын техникийн хяналт	14	6							
Авто замын хяналт	4	1		27	28	20			
Эрчим хүчний хяналт	8	11		4	35	10			
Газар, газрын харилцааны хяналт		2						1 000	1 000
Харилцаа, холбооны хяналт	9			8	35	21			
Хэмжил зүйн хяналт									
Боловсрол, соёлын хяналт	14	7			4	2			
Геологи, уул уурхайн хяналт	11	0			4			6 000	2 500
Бусад									

Эх үүсвэр: Мэргэжлийн хяналтын газар

9.3 ОНЦГОЙ БАЙДЛЫН ГАЗАР

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2021 I-VII	2022 I-VII
Үзлэг шалгалт:	тоо		
Объект	тоо	168	383
Айл өрх	тоо	127	98
Илрүүлсэн зөрчил	тоо	547	1063
Арилгуулсан зөрчил	тоо	129	401
Гарсан гал:			
Объектод	тоо	71	63
Ой, хээр	тоо	9	12
Учирсан хохирол	сая.төг	281.6	152.7
Торгууль	сая.төг		
Аварсан:	тоо		
Эд хөрөнгө	сая.төг	209.5	523.7
Барилга, байшин	тоо	16	29
Машин, техник	тоо	3	3
Захиргааны арга хэмжээ			
Аж ахуйн нэгж, байгууллага	тоо	5	3
Албан тушаалтан	тоо		0
Иргэн	тоо	5	3
Сурталчилгаа			
Орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр	тоо	8	43
Аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад лекц яриа	тоо	13	87
Усны осол:			
Усанд осолдсон	тоо	1	3
Аварсан хүн	тоо		2
Нуранга:			
Аварсан хүн	тоо		
Заавал биелүүлэх албан шаардлага	тоо	83	119
Мэдэгдэл	тоо	82	51
Гал унтраах анги дуудлагаар гарсан	тоо	57	67
Гал дээр ажиллаж унтраасан	тоо	43	54
Гал түймэр гарсан тухай акт	тоо	27	16
Танилцуулга, дүгнэлт	тоо	14	4
Ажиллагаа зогсоох тогтоол	тоо	1	0
Өөрөө унтраасан	тоо	7	0
Зөрчлийн тэмдэглэл	тоо	6	23
Мэдээллээр ирсэн	тоо	10	9

Эх үүсвэр: Онцгой байдлын газар

9.4 ТҮҮВЭР СУДАЛГАА

Үзүүлэлт сар	Өрхийн нийгэм эдийн засгийн судалгаа		Ажиллах хүчний судалгаа		Бүгд	
	Хамрагдсан өрхийн тоо	Олгосон судалгааны урамшуулал	Хамрагдсан өрхийн тоо	Олгосон судалгааны урамшуулал	Хамрагдсан өрхийн тоо	Олгосон судалгааны урамшуулал
Бүгд	578	4 624.0	370	1 850.0	948	6 560.0
1 сар	86	688.0	60	300.0	146	988.0
2 сар	86	688.0	50	250.0	136	938.0
3 сар	86	688.0	50	250.0	136	938.0
4 сар	78	624.0	60	300.0	138	924.0
5 сар	86	688.0	50	250.0	136	924.0
6 сар	78	624.0	50	250.0	128	924.0
7 сар	78	624.0	50	250.0	128	924.0